

MAGYAR PÉNZÜGY

Politikai, pénzügyi, tőzsdai, részvénytársulati, biztosítási, nagyipari és kereskedelmi közlöny

Alapította: KORMOS ALFRED

Megjelenik minden szordán
ELŐFIZETÉSI DJ BELFÖLDÖN
NEGYED ÉVRE 8 PENGÓ, FÉLÉVRE 15 P., EGÉSZ ÉVRE 30 PENGÓ
MAGYAR KIRÁLYI POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI SZÁMLA: **50.868.

FŐSZERKESZTŐ:
KORMOS GYULA
FELELŐS SZERKESZTŐ:
FODOR MIKLÓS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, V., SAS-Ú. 18
TELEFON: KIADÓHIVATAL 252-52. — SZERKESZTŐSÉG 222-09.
S ÜNGÖNYCÍM: FODOR, SAS-UTCA 18. 9

FIGYELŐ

Az Omge ankétján, amelyet a mezőgazdasági hitel problémájáról tartott, megint csak oda érkeztek vissza, ahová az ut már esztendővel ezelőtt vezetett, mikor a Magyar Pénzügy felvetette azt a gondolatot, hogy a mezőgazdaság és a bankok képviselőinek együttesen kell keresniük és megtalálniuk a megoldás lehetőségeit. El kell ismernünk, hogy általában véve igaza van az agrártársadalomnak, amikor a gazdasági válságból való kibontakozás útjának a mezőgazdaság talpraállítását jelöli meg és amikor erre keres módokat. Ezuttal általában örömmel láttuk, hogy a tanácskozáson már kevésbé érvényesültek a szokásos demagóg felszavak, hanem tárgyi álláspontok és felfogások jutottak kifejezésre. Eppen legutóbb Hadik János gróf javaslataival kapcsolatban mutattunk rá arra, hogy miként lehet a legsürgősebb segítség módjait megtalálni helyes kormányzati intézkedésekkel és annak is örömlünk, hogy ez a felfogás az Omge-ban is visszhangra talál. Minden esetre az bizonyos, hogy a mezőgazdasági hitel problémájának kérdését már alaposabban megvitatják, semhogy ne következhesse el azok a szükséges intézkedések, amelyek elsősorban kívánatosak, hogy elháritassanak azok a bajok, amelyek a leg súlyosabban nehezdednek a hitelszervezetekre, s amelyeknek kiküszöbölése egyik feltétele a helyzet tisztázásának.

Természetes, hogy olcsóbbnak kellene lenni mindennek, mert az olcsóság növelné a fogyasztást és mert a fogyasztás növekedése már segítség. Igen ám, csak hogy az olcsóságot nem lehet hirdetni, hanem gyakorolni is kell, mégpedig irányítani úgy annak, akinek hatalma van hozzá. Németországban olcsósági diktatúrával próbálkoznak és ezt úgy képzelik el, hogy az állam jár elő a jó példával. Hát ami a példákat illeti, példakkal mi is szolgálhatunk. A kereseti adó emelése, majd pedig a tervezet listaforgalmi adó végrehajtása, bolettaemelése, postaáremelés, drágább telefon és táviró építési költséggel nem szolgálja az olcsóságot gondolatát és nyilván semmi sem lett volna olcsóbb attól, ha az energiatörvényben megdrágítják a villanyt. Amikor mindezt meggondoljuk, akkor igazán nem értjük a gazdasági élet tényezőinek kivánságait, hogy miért kívánják a törvényhozzástól és a kormányzattól, hogy foglalkozzék a gazdasági élettel. Inkább ne foglalkozzék.

Cassel professzornak igaza van abban, hogy az arany értékének emelkedése folytán mindenütt növekednek az államadóságot, mert ha többet ér az arany, akkor aránylag jelentősebbek a kamatfizetési kötelezettségek, mint amelyek voltak. Gerard volt berlini amerikai nagykövet éppen ezért nyilván csalódik, amikor azt látta, hogy Németország tizennyolc esztendőn túl már nem fogja fizetni a Young-egyezményben vállalt kötelezettségeket. Amikor Gerard kijelentése nyilvánosságra került, akkor hozzáfordultak: fenntartja-e ezt a vakmerő állítást. Gerard azt mondta, hogy: igen. Nekünk mégis az a meggőződésünk, hogy Gerard tévedett. Mert Németország nem tizennyolc esztendő múltán fogja abbahagyni a fizetést. Sokkal előbb...

Mi lesz a birtokárverésekkel?

Irta: dr. Nyulászi János, a TEBÉ igazgatója

Hadik János grófnak az OMGE-ban tartott beszéde sok érdekes és nagy jelentőségű tényt világított meg. Rámutatott többi közt arra, hogy az ingatlanárveréseknek csupán 20%-át rendelték el a pénzügyi kérélmére, 80%-át más hitelezők: kereskedők és iparosok kérték. Ez a tény azt mutatja, hogy mezőgazdasági hitelünk válsága csupán átmeneti jellegű. Mezőgazdáinknak számos oly kötelezettsége maradt fenn a konjunkturális időkből, s az általános fellendülés által szuggertált befektetési korszakból, amely kötelezettségeket nehezebb időkben nem vállalták volna, s amely befektetések kevéssé jövedelmező voltát nem tüntette volna el az általános bizakodás rózsaszínű köde. Ma már a mezőgazda nem vállal ily kötelezettségeket, s a következő évek statisztikájában az iparos és kereskedő hitelek nem fognak oly nagy szerepet játszani, mint mostanában, ami kétségtelenül javuláshoz fog vezetni.

Mezőgazdasági hitelünk válságában még egy másik általános jellegű szempont játszik nagy szerepet, s ez tőkepiacunknak a külföldi tőkepiaccal való kapcsolata, ugyisintén a kereskedelmi és fizetési mérleg passzívumával való egybefüzdődése. Két küben, azonban ezek részben párhuzamosan hatnak, részben pedig egymásba füződnek.

Mindenekelőtt legyünk tisztában azzal, hogy

a külföldi kölcsönöknek nyaklónélküli fölszedése, ugy állam, mint magángazdaságunknak legnagyobb szerencsétlensége volt.

Ezek a hitelek teremtettek egy átmeneti tökébőséget, s felfokozták a gazdák vásárlóképességét, akiknek ily módon kedvük jött oly kiadásokra, melyeket máskülönbön meggondoltak volna. Annál inkább érvényesül ez a „zusätzliche Kaufkraft”, mert a konjunktúra rózsaszínű ködön kívül befolyásolta a tisztánlátást az a körülmény, hogy a magas kamatlábak nem tudták érvényesíteni korlátozó hatását. Az infláció a magas kamattal sulya iránti értéket megolte; az elértéktelenedett pénzben való visszafizetés könnyedsége mellett pedig feladásbe ment az az elv, hogy egybe kell vetni a befektetés jövedelmezőségét a fizetendő kamattal. A beözönlött idegen pénz emellett az idegenből való vásárlásnak s a külföldön való költekezésnek adott tápot. Még pedig nemcsak közvetlenül. Nemesak a mezőgazda vásárolt nél-

külözhető külföldi árut, hanem a mezőgazdán át keresethez jutott kereskedő, iparos, ügyvéd, orvos stb., is segített a fizetési mérleget lerontani, ami ismét odavezetett, hogy a mezőgazda hiteligényeit kielégítő pénzpiac helyzete annyira megrosszabbodott, hogy a gyufakölcsön injekciójára volt szükség, amely nélkül közgazdaságunk válságba sodródott volna.

Örömmel halljuk, hogy kereskedelmi mérlegünk passzivitása teljesen megszűnt, sőt aktívá vált. Itt van most az a pillanat, melyben a válság egyik tényezőjének hatását csökkenthetjük, a külföldi tőkepiacnak a magyar mezőgazdaság fölötti uralmát korlátozhatjuk. Ennek azonban az egydéli módja az, ha a külföldről való kölcsönvételt korlátozzuk. Nem szabad ennek sem direkt módon meg-történnie, sem pedig indirekt uton,

az államon át nem szerezheth a mezőgazdaság tőkét, mert az eredmény csak a válság elmélyedése és fokozódása lesz.

A mezőgazda majd újra elfelejti azt, hogy a pénzpiac nem feneketlen hordó s majd újra belebocsátkozik oly kiadásokba és „befektetésekbe”, amelyek majd 2—3 év múlva új válságba sodorják úgy őt, mint a közgazdaságot.

A piacnak önmagának kell kigyógyulnia, s ennek feltétele a külföldi pénzpiac igénybevételenek lehető szük körre való korlátozása.

A mezőgazdák hitelválságának egyik jelentékeny tényezője az a körülmény is, hogy a birtokok forgalmi értéke visszafejlődik.

Ne áltassuk magunkat azzal, hogy a birtoknak a mai buzárok mellett ára ugyanaz maradhat, mint ami a 30 pengős ár mellett volt, s hogy a birtokba fektetett tőke megelégedhetik 1—2%-os kamatozással akkor, mikor elsőrendű egyéb befektetések 7—8%-ot hozhatnak.

Ezzel a ténnyel meg kell barátkoznunk. Be kell látnunk, hogy itt változhatatlan folyamattal állunk szemben. Hivatásunk egyedül csak az lehet, hogy az árleszállás romboló hatását mérsékeljük, s annak pánik jellegét szüntessük meg. Amint tény az, hogy a birtokárak a múltban tulmagasak voltak, szintugy tény az is, hogy a földbirtokpiacon pánik uralkodik, s ezt a pánikot meg kell szüntetni, mert különben teljesen alássa nem csupán a mezőgazdáknak, hanem a mezőgazdasági hitel nyújtá-

sával foglalkozó szerveknek, a pénzügyintézeteknek a helyzetét. Hogyan tehetjük ezt?

Közelfekvő gondolat volna az árverési áradat megszüntetése. Hadik János gróf által bizonyos statisztika szerint tulnyomóan apró kiskereskedői és iparos követelések azok, melyek miatt a zárverés kitézik. Ezekkel szemben némi védelmet nyújthatna a fedezeti elv alkalmazása, vagyis elvileg annak kimondása, hogy az árverés csak akkor hatályos, ha az árverést kérő követelése is kikerül, vagy pedig, ha az árverést kérő köteles bizonyos biztosítékot nyújtani arra nézve, hogy a vétel tárgyát áron alul nem lehet eladni. Akár az egyik, akár a másik módon járunk azonban el, kisembert, aki nem rendelkezik megfelelő vagyoni erővel, tehetetlené tesszük a nálánál erősebb, vagyonosabb emberrel szemben.

Nem is szabad az adós nemtörődömségét és hanyagságát támogatni, mert ez tökéletesen demoralizáló eredményre vezethet. Tudjuk, hogyha valamely intézetnél lágyszivü s engedékeny direktor van, az adósok mihamar fejére nőnek s az intézet növényesen tele van perekkel és végrehajtásokkal, míg ha a direktor pontosságra szoktatja az intézet adósaait, úgy vajmi ritka a perlés és végrehajtás.

Helyesebbnek látszanék az a gondolat, hogy létesítsessék oly szervezet, amely az árverésre kerülő birtokok terheit rendezze, ha arra megvan a lehetőség s ha az adósnál megvan a fizetési készség, másrészt akkor, ha az árverés kikerülhetetlen, gondoskodik arról, hogy a birtok ne menjen el jóval áron alul. E tekintetben ugyan csak a Hadik János gróf koncepcióját tartom követendőnek, bár azzal a módosítással, hogy ennek a szervezetnek az intézetek vidéki körzetei utján kell működnie.

Legfontosabb azonban, hogy az ingatlanforgalmat oknélküli nehézségekkel és korlátokkal ne betolyásolják.

Meg kell ennek a módját adni azért, hogy az OFB hatásköre árverések esetére szüntessék meg, hogy az árverési vevő ne fizessen vételi illetéket, — azt hiszem ez egy igen hatalmas stimuláló faktor volna — végül el kell követni mindent, hogy a háboru előtti parcellázói tevékenység újra éledjen.

Tudom, hogy voltak a háboru előtt ezen a téren is visszaélések. Ezek a

visszaélések azonban sokkal szűkebb keretek között mozogtak és sokkal jelentéktelenebbek voltak, mint ahogy azokat általában kikiabálták. Ámde visszaélések ellen lehet védekezni. A parcellázók nyereségét lehet korlátozni, s meg vagyok győződve, ha akkor, ha ez a parcellázó tevékenység újra megindul, az emberi találékony-ság, a keresetre való törekvés meg fogja állítani a birtokárak további zuhanását.

Nagyon helyesnek tartanám ezen-kivül

a birtokárverés intézményének helyébe a kényszerfelszámolás intézményét életbeléptetni.

Ne árvereltessék a birtok egész egyszerűen sablonszerűleg, hanem ha azt, mint jelzálogi fedezetet értékesíteni akarjuk, úgy ez az értékesítés történjék egy erre hivatott szerv által, s az árverés csak akkor kerüljön sorra, ha már ez a megoldási mód nem vezetett célhoz. Ennek a kérdésnek a közelebbi megvitatása és megbeszélése lesz a TÉBE legközelebbi programja, mert tudnunk kell azt, hogy az intézetek véleménye e tekintetben nem egységes. Vannak, akik attól félnek, hogy a mai árverési intézmény legcsekélyebb módosítása befolyásolná a jelzálogos piacot. Ha ez igaz, akkor az orvosság rosszabb lenne a betegségénél, s ezért nagyon helyesnek kell tartanunk azt, hogy a TÉBE az összes idetartozó szempontokat gondos mérlegelés tárgyává fogja tenni.

Óriási halastó létesül Baranya megyében

A közelmúlt napokban kezdte meg mintegy 350 kubikosmunkás közel 300 kataszteri holdat kitevő halastó megépítését Sumonyban. Értesülésünk szerint a pécsi széveskáptalan birtokaiból 500 holdat vett bérbe a *Sumonyi halastó gazdaság* néven megalakult betéti társaság, amelynek tagjai *herceg Montenuovo* Nándor, *Visnyá* Ernő felsőházi tag, *Tausz Gyula* bankár, *Róth Sándor* börtényári vezérigazgató, *Manning* Adolf jószágigazgató és dr. *Piatsek Zoltán* ügyvéd. A betéti társaság tőkéje minden valószínűség szerint 200-300 ezer P lesz és információink szerint a jövő év elején a most megépített halastavakban már megkezdik a halak tenyésztését is.

A postacsek helyett gyorsutalvány

A postatarifa drágítása, de főként a postaigazgatóság az az új intézkedése, amellyel az eddig portómentes csekkebefizetési lapokra újat állapít meg, a gazdasági világban különböző ellenintézkedéseket váltott ki.

A postatarifa drágításával szemben az egyik új módszer az, hogy az intézetek és vállalatok küldőcök útján bonyolítják le azt a levelezést, amelyet eddig a posta igénybevételével bonyolítottak le; másrészt pedig lecsökkentették az ajánlott levelek számát, hogy így olcsóbb portóval hárítsák el az ajánlott levelek díjának igen nagy fokú drámatását. A pénzügyi és iparvállalatok körében azonban a legnagyobb visszatetszést a csekkebefizetési lapok portómentes keltetése keltette. A Tébeben tömörül a pénzügyi intézetek körében mozgalom indult meg abban az irányban, hogy fokozottabb mértékben vegyék igénybe az ugynevezett gyorsutalvány forgalmat.

Célszerűnek tartanak a bankok körében azt, hogy a gyorsutalványforgalom kiterjesztessék, mert ezzel nemcsak a csekkebefizetési lapok mellőzése lesz lehetséges, hanem egyúttal elkerülhető a készpénzforgalom is. Erre nézve néhány intézet most tesz próbálkozást és az ügyfelek körében is propagandát csinálnak ennek a készpénz nélküli forgalomnak.

Értesüléseink szerint előreláthatóan vidéken is számos követője akad ennek az új módszernek, amely leginkább azokban a vidéki helyeken valószínűleg meg, ahol Nemzeti bank fiókja működik. A bankok körében rámutatnak arra, hogy a posta-

tarifa drágítása milyen nagy terheket ró rájuk és éppen ezért jogosan védekeznek a már meglévő és bevált gyorsutalványforgalom kiterjesztésével az újabb terhek ellen.

A Lakásépítő Szövetkezet társasházakra is nyújt hitelt

Amikor az 1925:XII. tc.-et a társasház tulajdonról meghozták, a törvényhozást az vezette, hogy ezen az uton lehetővé váljék a szövetkezeti alaptól való eltérés és kisebb összegek investálásával önálló tulajdonként juthassanak a kisebb tőkével rendelkezők lakásokhoz. A törvény életbeléptetése óta eltelt idő azt mutatja, hogy ez az új törvény igen kis érdeklődést váltott ki a nagyközönség körében. Erre a lekeletánsabb bizonyíték az, hogy egész Budapesten mindössze 3 társasház épült fel. A nagyközönség ugyanis tájékozatlanságából inkább a szövetkezeti formát használta fel öröktulajdonul lakásszerzésre és teljesen mellőzte az 1924:XII. tc.-ben biztosított kedvezményeket, amelyeket a társasházak számára a törvény kreált. Mindenesetre közrejátszott az is, hogy

a hitelnyújtó intézetek csakis egész ingatlanokra adtak kölcsönt és nem vették figyelembe azt, hogy külön tekekkönyvben felvett boltokra és lakásokra is mint társasház tartozókra külön is bekebelezhetők a zálogjogok.

Az Országos lakásépítő hitelszövetkezet céljai közé felvették egyik program-

pontul, hogy a szövetkezet társasházakra is nyújthat kölcsönt. Ez a körülmény a közönség körében érdeklődést keltett és mint értesülünk, máris több társasház megépítésére folynak a tárgyalások. Ugy látszik egyre szélesebb körben teszi magáévá a közönség azt az előnyt, amelyet a kormány akciója az Országos lakásépítő hitelszövetkezet felállításával ad a szövetkezeti alapon létesülő házakkal szemben az 1924:XII. tc. alapján felépítendő társasházaknak.

Az Országos lakásépítő hitelszövetkezet a legnagyobb megértést tanúsítja a társasház építésével szemben és törvényadta jogánál fogva egy osztály fel a nyújtandó jelzálogos kölcsönöket, hogy azért minden lakástulajdonos függetlenül egymástól vállal garanciát.

Tehát a kölcsönt igénybevevő egyik tulajdonos tartozásáért semmiféle garanciát nem nyújt és nem is kell nyújtania ugyanabban a házban lakó másik lakónak, ha ez utóbbi készpénzfizetés ellenében szerezte meg lakását. A jelzálogos tartozásoknak tehát ilyen mecosztása előreláthatóan életrekelte a társasház építését.

Az amerikai bankválság

Az a régi közmondás: „A tőzsde a gazdaság barométere“ a mostani amerikai válság megítélésénél különös jelentőségűvé vált. Ha nem is lehet kétség afelől, milyen mértékben fejeződik ki a depresszió az amerikai ipar egyes ágai értékpapírjainak árfolyamában, mégis egészen bizonyos, hogy az Egyesült Államokban normális gazdasági viszonyok visszatérésére csak akkor lehet számítani, ha a tőzsde majd nemcsak technikai, hanem tényleges piacra lesz ismét, amelyen kereslet és kínálat szabadon érvényesül, más szóval, ha a tőzsde irányzatát nem egvoldalalag és nem kizárólag annak a szükségyszerűsége határozza majd meg, hogy az inséges értékpapírhiteltek millióit likvidálni lehessen.

Az október havi baissperiódus megint példája volt annak, mi történhetik akkor, ha az ilyen befagyott hiteltételeknek csak egy kis részét kell hirtelen kényserlikvidáció tárgyává tenni. Más körülmények között bizonyára nem engedték volna meg, hogy olyan cégek, mint a *J. A. Sisto* és *Prince and Whiteley* kénytelenek legyenek fizetéseiket beszüntetni.

A piac most olyan gyenge és a bankok egész hosszú sorozata annyira el van foglalva a maga angazsmájával, hogy kiterjedt támogató akciókra már nem állnak eszközök a rendelkezésre.

Prince and Whiteley például együtt dolgozott a *Lehmann Brothers* céggel az áruházfinanszírozások emissziójánál és még fizetésük beszüntetésének pillanatában is a kezükben volt a *Hahn Department Stores Inc.*-részvények operációs konzorciumának vezetése, amelyben a *Lehmann Brothers* is részes. A kényserlikvidáció következtében a Hahn-részvényeket, amelyeket *Lehmann Brothers* és *Prince and Whiteley* alig két esztendővel ezelőtt 38 dolláros árfolyamon bocsátottak ki és amelyek röviddel a kibocsátás után 56 dollárra szöktek fel, már 9 dollárért is alig lehetett értékesíteni, ámbar maga a társaság jó viszonyok között van és a nagy detailista cégek sorában azok közé a kevesek közé tartozik, amelyek az idén nagyobb nyereséget mutathatnak ki. Ez a példa, amely mellé még számos hasonlót lehetne sorakoztatni, bár nem mindegyiknél volt fizetésbeszüntetés a kényserlikvidáció közvetlen oka, fogalmat adhat arról, milyen gyenge a newyorki tőzsde helyzete.

És az ingadozás nem szorítkozik apróbb cégekre, mert hiszen csak nemrégiben volt kénytelen a *National City Bank*, amely még röviddel ezelőtt egyike volt a legnagyobb newyorki bankoknak, a

Clearing House Association revíziója nyomán feleslegéből 20 millió dollárt, mint „reserve for contingencies“-t leírni, mert még a krach előtti időből nagy lombardkihelyezései vannak, többek között *Anaconda Copper-részvényekre*, amely hittelek lényegesen túlhaladják a fedezetül szolgáló papírok mai értékét és amely papírokat a bank részben ügyfeleire való tekintettel nem likvidálhatja, mert azok vásárlására ő maga, részben pedig a *National City Company* vette rá az illetőket. Persze az ilyesmit rendszeren titokban tartják és már a helyzet rendkívül komoly voltát jelzi, ha az ilyen tranzakciók kénytelenek a nyilvánosan bevallott mérlegváltozások formáját felvenni. Jellemzi a helyzetet különben az is, hogy eddig annak a sok kísérletnek egyike sem vezetett sikerre, amelyek azt célozzák, hogy új erős csoportok érdekeltessenek a *City Bank*-nál. A *Henry Ford*-dal a tavasszal folytatott tárgyalások nem vezettek konkrét eredményre. Leguiabban a *Morgan-csoporttal* kezdődtek ebben az irányban alkudozások, amelyeknek a kimenetelét még nem lehet tudni.

Newyorkban és még inkább a vidéken százezerszámra vannak az olyan szám-lak, amelyeket a krach után alkuszok a bankokra hárítottak át és amelyeknek értékpapírfedezete többé-kevésbé alatta van az engedélyezett hitelösszegeknek. A múlt évi állapot al, vagyis azzal az időszakkal összehasonlítva, amikor a lombardhiteltek már aránytalanul magasak voltak, a reserve-rendszer banktagjainak legújabb kimutatása szerint

az értékpapírlombardok állománya nemhogy csökkent volna, hanem még 7%-kal növekedett.

És ha a jelentés közzététele óta a súlyos depresszió következménye gyanánt talán valamelyes redukció is állott be, még mindig kétségen kívül áll, hogy a bankoknak egy igen nagy hányada egészségtelen módon van érdekelve a tőzsde alakulásában és hová gazdaságilag egészséges hitelügyletek helyett spekulatív kockázatokba bocsátóztak, a kockázatot tovább viselik, bár az egy esztendő óta nem könnyebbedett és most határozottan rosszabb, mint az átválalás idejében volt.

Kivülálló még hozzávetőleg sem állapíthatja meg, mennyit kell majd ezekből a hitellekből végeredményben leírni, de talán még maguk az illető bankok vezetői sem tudnának erre határozott választ adni. A szóbanforgó kockázatos hitelezésnek a következménye nagyrészt az, hogy

egyedül augusztusban 66 független kisebb nagyobb bank volt kénytelen fizetéseit beszüntetni.

Persze nem minden inszolvenciát okoztak a közvetlen és közvetett tőzsdeveszteségek, de bizonyos, hogy a tőzsdén szenvedett veszteségek a bankbukások számát növelték. Hogy miképpen lehet majd az amerikai bankok nagyrészt tartós súlyos veszteségek nélkül a befagyott hitel tömkelegéből kiszabadítani, arra ma még semmi támpont sincsen. Ott, ahol a legrosszabb következik be, mint azt a *Prince and Whiteley* cég példája mutatja, a segítségre édeskevés a kilitás, mert a közelről érdekelt elsőrendű cégek is a maguk dolgaival vannak elfoglalva.

A helyzet azért is igen súlyos, mert a banküzletben, mint az amerikai gazdaság számos más ágában a normális üzlet kisebb forgalmával és a munkanélküli bankalkalmazottak aránylag nagy számával kell számolni. Ha ehhez hozzáveszük a befagyott tőzsdei hiteleket, nyilvánvalóvá válik, hogy a bankok nem tudnak annak a feladatnak megfelelni, hogy a gazdaság hitelellátói, támogatói legyenek, mert ha a napipénz és esetleg más rövidlejáratú tételek a Newyorkban tartott igen magas külföldi, főleg francia követelése hatása alatt igen olcsó kamattal kapható, spekulációs célokra nem állanak eszközök rendelkezésre és különben is a hitelhelyzet állítólagos könnyűsége inkább csak hivatalosan hangoztatott, de az igazságnak nem feltétlenül megfelelő állítás.

Üzemi hitel kielégítő mértékben, főleg a kisebb és közepes üzemeknél a mai feszült viszonyok között a legtöbb bank likviditásának veszélyeztetése nélkül nem tud nyújtani. A rendelkezésükre álló eszközök egy részét kincstári utalványok megszerzésére vagy államkölcsönök céljaira kell fordítani, amelyek a reserve-bankok esetleg szükségessé váló igénybevételénél fedezetül szolgálhatnak. A tulajdonképpen normális banküzlet céljaira, amely az ipari üzletfelek üzemi eszköz-szükségletének beszerzését megkönnyítheti és egyúttal a rezerve-hittel hozzáférhetőbbé tehető, az Amerikában a kereskedelmi váltót helyettesítő kommercial paper alig áll rendelkezésre, mert a jegy-bankok eddig nem részesítették kellő figyelemben.

Egy ideig úgy látszott, mintha a Federal Reserve Board vezetésében beállott változás az amerikai valutáris és hitel-életre, tehát az amerikai gazdaságra életbevágóan fontos kérdésekben is változást, javulást hozna. A Federal Reserve Board az a bizottság, amely a politikai pártokon felül áll és amelynek összetételét ennélfogva az elnök sem bolygathatja meg, még ha politikájával nem is ért egészen egyet. Amikor az idén augusztus végén alakult a Federal Reserve Board-nak nemcsak a kormányzója, hanem kormányzóhelyettese is lemondott, hogy *Hoover* elnök jelöltjének, *Eugene Meyer*-nek helyét csináljon. Azt mndeink olyan mélyreszántó vállalkozásnak tartotta, hogy azzal összefüggésben a Federal Reserve Board politikájának gyökere megváltozására is számítottak.

Azóta legalább is kétségessé vált, hogy az ehhez fűzött remények egyhamar beteljesednek-e. A szükségesnek látszó reformnak elsősorban abban kellene állania, hogy a bankok mostani általános gyakorlatától eltérőleg, saját szolváltoik alapján államkölcsönök lekötése mellett szereznék rezervhitelt, a reserve-bankok a jöhizemű commercial paper rediskontját kultiválnak. Eltekintve attól, hogy látszólag sem a reserve-bankok, sem a többi bankok többsége az ilyen reformot, amely természetesen átmeneti nehézségeket okozhatna és amely a bankaktívák karakterét gyökeresen megváltoztatná, nem tartják kívánatosnak, valószínű, hogy az amerikai kincstári minisztérium is nehézségeket támasztana, mert a mostani kényelmes, bár teoretikus szempontból nem éppen igazolt abból az eljárásból, hogy a jegybankhitel az államadósággal kapcsolatba hozzák, hasznot huz és az a látszata, hogy *Mellon* kincstári államtitkár politikájába vág, hogy rövidlejáratú kincstári váltókkal dolgozzék, amelyeket a bankok könnyen felvesznek és szükség esetén jegybankhitellel alakíthatnak át. Nem a Federal Reserve Board vezetésében való változásra van szükség, hanem inkább a kincstári és a jegybank-politika megváltoztatására, hogy az amerikai bankszervezetben a szóbanforgó reformot végre lehessen hajtani.

A százezermillió függőkölcsön, a nagy államkölcsön előlege: — befejezett megállapodás

Mire kell felhasználni az államkölcsönt?

Pénzügyi és politikai körökben egyformán befejezettek tekintik, hogy a tervezett nagy államkölcsönre vonatkozó tárgyalások első fázisa befejeződött és hogy ezeknek a tárgyalásoknak eredményeképp megállapították, hogy magának a nagy kölcsönnek kibocsátását olyan időpontra halasztják, amikor a nemzetközi pénzügyi helyzet az ilyen nagybörze művelet lebonyolítására kedvezőbbnek mutatkozik. Kétségtelen, hogy a világgazdaság mai körülményei között egy hosszulejratú nagyobb államkölcsön lekötése ma aligha felelt volna meg Magyarország érdekeinek, miután ugyancsak elhelyezkedési feltételek, mint a kamatkérdés megoldása a jövőben csak kedvezőbb lehet.

Az a pénzesoport, amely a magyar államkölcsön lekötésével foglalkozik, amely a Magyar Államok Hitelbank közreműködésével a londoni Rothschild S. M. bankház, valamint a National City bank képviselnek, a magyar államnak a nagykölcsön tekintetében is rendelkezésére állanak, csupán magának a kölcsönnek kibocsátására tartják szükségesnek a megfelelőbb időpont bevárását.

Ilyen körülmények között tették a külföldi bankok az az ajánlatot, hogy

„Elfogadják a magyar államnak erre a kölcsönre megfelelő előleget kifizetni, amelyet aztán majd a nagykölcsön plaszirozásakor konvertálhatnak. Az előleg körülbelül angol fontokban fizetve, százezer millió pengőnek felel meg.”

és ez az összeg áll rendelkezésére a magyar kormányoknak, hogy a nagykölcsön kibocsátásáig a legszükségesebb beruházásokat megkezdhesse és hogy egyúttal a gazdasági életet is ebből az összegből bizonyos hitelakciók révén támogassa.

A tárgyalások erre az előlegre vonatkozólag a Magyar Államok Hitelbank utján már befejeződtek s így ennek az előlegnek folyósítása a legközelebbi jövőben megtörténik, még pedig olyanképpen, hogy

„az előleg függőkölcsönt képez, mely egy esztendőre szól.”

Remélik, hogy egy esztendő leforgása alatt a nagykölcsönt elhelyezni lehet és hogy akkor ezt a függőkölcsönt konvertálják, amennyiben azonban ennek a tranzakciónak bármilyen előre nem látott akadályja volna, akkor a függőkölcsönt tovább egy esztendőre meghosszabbítják. Nem hiszik azonban, hogy erre sor kerüljön, mert általában tavaszra a nemzetközi pénzpiac megnyugvását várják és akkor megtörténhetik a körülbelül 12 millió fontos magyar államkölcsön kibocsátása, amelyre vonatkozólag az előleget adó bankesoporttal a megállapodások már megtörténtek, úgyhogy ennek a függőkölcsönnek folyósítása tulajdonképpen az intézkedések számára a nagykölcsön bankári teendőinek operációját is jelenti.

Természetes, hogy ugyancsak ebben a kölcsönkötésben, mint pedig a nagykölcsönben érdekelt lesznek nemcsak a megnevezett intézkedések, hanem azok a különböző bankesoportok is, amelyek a Rothschild, illetve a Speyer csoporttal már az ugyancsak megnevezett népszövetségi kölcsön lebonyolításában is résztvettek, de ezen felül még a pénzügyi körökben is, esetleg más pénzügyintézetek is. Bizonyos, hogy ugyancsak a nagykölcsönt, mint pedig a nagykölcsönt az angol és amerikai pénzpiacokon kívül Franciaországban,

Olaszországban, Svájcban és Hollandiában is plaszirozni fogják, de lehetséges, hogy abban a német és svéd érdekeltségek is résztvesznek. A lebonyolításnak ez a része azonban természetesen már a kibocsátóintézetek hatáskörébe tartozik.

A pénzügyminisztériumban megfellelő tervezet készül arról, hogy annak a törvénynek alapján, amelyet a hágai egyezmény ratifikálásával egyidőben a magyar országgyűlés a kölcsönkibocsátására vonatkozólag már elfogadott, a százezer millió pengőből milyen beruházásokat eszközöljenek és hogy ennek egy részét milyen belső hitelakciók lebonyolítására fordítsák. Wekerle Sándor pénzügyminiszter ezt a tervezetet legközelebb a minisztertanács elé bocsátja és akkor történik meg a döntés a kölcsönfelhasználásáról.

A mezőgazdasági hitelkérdéseken és a mezőgazdasági beruházásokon túl a

kölcsönt olyan sürgős beruházásokra fordítják, amelyek az ipar lebonyolítására is komoly támogatást biztosíthatnak.

Pénzügyi körökben úgy hiszik, hogy az a százezer millió pengő, amely ekként belátható időn belül az ország vérkeringésébe jut, feltétlenül pezsdítő hatással lesz a gazdasági életre, azonfelül remélik, hogy ez a kölcsönművelet lehetővé teszi, hogy maga az államháztartás végérvényesen befejezze azokat az akcióit, amelyek oda vonatkoztak, hogy állami szolgáltatások árának emelésével, valamint egyéb adóemelésekkel növeljék az állam bevételeit. Ugy hiszik és remélik is, hogy ez a tranzakció nem csupán arra ad módot, hogy minden további állami emelés megzúnjjon, hanem, hogy egyúttal az állam a jövőben már fokozatosan rátérjen arra az útra, amely a magángazdaság terheinek csökkentését látja legfontosabbi céljának.

Ismét visszaszivárognak az októberben elvont betétek

Az ország magasabb érdekei tették kötelességünké, hogy október folyamán bekövetkezett takarékbetétvisszavonásokkal ne foglalkozunk, mert minden jóakaratu szó és objektív vélemény, amely a tömeghangulattal szemben jelelkezik, könnyen adott volna félremagyarázatokra okot és esetleg más eredményt váltott volna ki, mint amelyet a megnyugtató szavak elérni akartak volna. Ennek ellenére sem volt titok bankkörökben, hogy

„a publikumnak a rémhírek iránt fogékony része októberben a bankoknál elhelyezett betéteinek egy részét teljesen indokolatlanul visszavonta.”

A takarékbetétek visszavonására vonatkozóan ad tájékoztatást a Központi statisztikai hivatal legutóbbi kimutatása, amely beszámol a betétállomány októberi havi változásáról. Eszerint ez az állomány 658.4 millió P-ről 610.5 millió P-re esökkent, ugyanakkor a folyószámlabetétek 827.7 millió P-ről 805 millió P-re csökkentek.

Egy hónap alatt tehát a betétállomány csökkenése 70.6 millió volt, ezt az összeget vonták ki a bankokból a félrevezetett

és rémhírekkel megriasztott emberek csak azért, hogy pár nap alatt meggyőződjenek a hozzájuk érkezett hírek teljes valótlanságáról. Bankkörökből származott információk szerint

„a betétek visszaszivárgása már október folyamán megindult, de ez a november hónap állományáról szóló adatokban fog kifejezésre jutni.”

és reméljük, hogy ez a veszteség november végére tulnyomórészt meg is fog térülni.

Az a jelenség mindenesetre alkalmas annak a megállapítására, hogy október és sokszor rosszindulatú híresztelések zavarokat kelthetnek az ország lassu tökéletesedésében, de egyúttal pedig a közönség saját kárán tanulja meg, hogy felületes és gonosz híreszteléseknek ne üljenek fel. Akkor a bankoktól elvont összegekért magas áron dollárt vásároltak, később pedig a felesleges izgalom lecsillapultával disszipszióval váltak meg dollárjaiktól. A pénzügyintézeteknél elhelyezett betéteknél ez a károsodás nem érte a betéteseket.

Pénzügyi és gazdasági körökben jelentősnek tartják Bethlen berlini utazását

Nem csupán gazdasági tárgyalásokról lesz szó, hanem Bethlen tanulmányozni kívánja a német kormány pénzügyi és gazdasági politikáját is

Bethlen István gróf a hét végén Berlinbe utazik és ennek a berlini utnak ugyancsak pénzügyi, mint gazdasági körökben igen komoly jelentőséget tulajdonítanak. Bethlen tudvalevőleg a népszövetség legutóbbi tanácsülésén állapodott meg Curtius dr. német külügyminiszterrel, hogy látogatást tesz Berlinben. A német kormány meghívásának az volt a célja, hogy a Németország és Magyarország között fennálló gazdasági kérdéseket a magyar miniszterelnök és a német kormány tagjai személyesen vitassák meg.

Bethlen berlini tárgyalásai ilyenformán bevezetését fogják jelenteni a magyar-német kereskedelmi szerződés megkötésére vonatkozó tárgyalások felvételé-

nek. Miután a lengyel-német kereskedelmi szerződés már létrejött és miután Németország a szerződés megkötése előtt nem akart más kereskedelmi szerződést kötni, most már elhárult ez az akadály s így a magyar-német kereskedelmi tárgyalások elé komoly várakozással kell nézni, mert a két ország gazdasági összeköttetése igen jelentős és mert mindkét ország érdeke, hogy kikapcsolassanak azok a nehézségek, amelyek Németországban a magyar agrártermények bevitelére elé tornyosultak.

Ezekben a megbeszélésekben kívül azonban Bethlen István gróf berlini látogatását fel kívánja használni arra is, hogy személyes tárgyalások révén foglalkoz-

zék azzal a gazdaságpolitikai rendszerrel, amelyet Németország újabban inaugurált. A német gazdasági politika új útja, különösen az államháztartás szükségleteinek fedezése, másfelől pedig az árpolitika szempontjából feltétlenül kívánatosnak teszi, hogy a magyar miniszterelnök ennek a gazdasági politikának rendszerére vonatkozólag beható tanulmányokat tegyen. Bethlen utazásának ez a célja mindenesetre örövendetes.

De hasonlóképpen remény van arra is, hogy a német külügyminiszterrel folytatandó külpolitikai tárgyalások is éppen gazdasági szempontból lesznek jelentősek. Németország tudvalevőleg a maga gazdasági terjeszkedésének útját elsősorban a kelet felé látja és ebből a szempontból fontosak számára azok a gazdasági megállapodások, amelyeket Bethlen angórai tanácskozása jalkalmával elért és amelyek bizonyos német-magyar együttműködésnek lehetőségeit is feltételezhetik. Ilyenformán a német-magyar kereskedelmi tárgyalásoknak sok olyan kérdése lesz, amelyek megoldásra várnak és amelyek egy a magyar mezőgazdaság, mint pedig a magyar ipar és kereskedelem szempontjából biztatóaknak ígérkeznek.

Pénzügyi körökben természetesen tartják, hogy az olyan külpolitikai és gazdaságpolitikai megbeszéléseknek, mint amilyenek most Berlinben lesznek, nem maradhatnak el a hatásai.

Bethlen berlini útját ezért kell igen sok szempontból nagyon jelentősnek tekinteni.

Miért késik az Investment Trust?

A Magyar Pénzügyben részletesen ismertettük azt az akciót, amelyet a fővárosi bankok indítottak az eddigi tőzsdéi szindikátus helyében felállítandó Investment Trust létesítése tárgyában.

„Ertesülésünk szerint az Investment Trust megalakulásának publikálásának szükséges adókedvezmények megadásának elhúzódása akadályozza. Ugyanis a fővárosi bankok delegáltjai elvileg elhatározták már hetekkel ezelőtt az Investment Trust megalakítását, letárgyalták az alapszabályokat is, csupán az adókedvezmények megadására vonatkozó és még mindig hiányzó kormányintézkedés miatt nem tudja megkezdeni működését az új alakulat.”

Az Investment Trust igazgatósági tagjainak névsorát összeállították már, melyben az érdekelt banko vezetői foglalnak helyet és szintén elintézték az elnöki tisztség betöltését, amennyiben erre a pozícióra Korányi Frigyes bárót, a Pénzügyintézetek Központ igazgatóját nyerték meg. Az igazgatóság tagjaiból választanak három tagból álló végrehajtó bizottságot és az elnök mellett tulajdonképpen ez a bizottság fogja az Investment Trust működését irányítani. Ugy informálnak bennünket, hogy a hiányzó adókedvezmények megadásáig eltelt időt arra használja fel az Investment Trust veztősége, hogy külföldi tőkecsoportok bekapcsolódására tárgyalásokat folytasson, de egyúttal keresi a közös kapcsolatot a külföldön már működő Investment Trust-tel is.

Bankkörökben abban reménykednek, hogy a pénzügyminiszter rövidesen elhárítja az Investment Trust működésének megkezdésétől az egyelőre hiányzó adókedvezmények megadását. A rövid törvényjavaslatot nyújt be a parlamentbe, ahol remélhetőleg rövidesen szavaztatni fogják és emellett ezt a javaslatot.

Jelzálogbankok fuziója Németországban

A német birodalomban már nyolc éve áll fenn nyolc jelzálogintézetnek egy közös szerve *Gemeinschaftsgruppe Deutschen Hypothekenbanken* név alatt, amelyre vonatkozólag megkötött szerződés 1967 december 31-ig szól. A szerződést lejárta előtt négy évvel fel lehet mondani, ha azonban nem mondják fel, további ötven évre marad érvényben. Ezzel az érdekközösséggel kapcsolatban a német jelzálogintézetek még szorosabb együttműködést tartottak szükségesnek és ebből kifolyólag a *Frankfurter Hypothekbank* és a *Frankfurter Pfandbriefbank* a napokban közgyűlést tartottak a két intézet fuziójának kimondása végett. A *Frankfurter Hypothekbank* alapítóját 2 millió márkáról 12 millió márkára emeli fel és átveszi a *Frankfurter Pfandbriefbank* egész állományát. A *Preussische Centralbodenkredit- und Pfandbriefbank A. G. magabavastja a Preussische és a Schlesische Bodenkredit Aktienbankot*, amely célból részvénytokejet 36 millió márkáról 43 millió márkára emeli fel. Továbbá fuzionálnak egymással a *Norddeutsche Grundkreditbank A. G. Weimarban* és a *Deutsche Hypothekbank Meiningenben* az utóbb nevezett intézet cége alatt 1:1 arányú részvényesére alappán. Az egyesült intézet székhelyét Weimarba helyezik át. Terveiben volt ezenkívül a *Westdeutsche Bodenkreditanstalt* és a *Rheinisch-Westfälische Bodenkreditbank* fuziója (mind a kettő Kolmben), de az ezirányú tárgyalások nem vezettek eredményre.

Valtozatlan a f.x.piac

A fixkamatozású papírok piacán teljesen változatlan a helyzet, sem komolyabb érdeklődés, sem pedig kínálat nincs meg napközben.

Az államadóssági kötvények hivatalos jegyzései a következők: 6%-os I—V. kib. hadikölcsön 40—41 filher, VI. VII. kib. 29—30 filher, 5,5%-os V. kib. hadikölcsön ugyanennyi, 5,5%-os 1916 és 1917. évi penztarjegy 19 filher. A népszavetségi kölcsön 6,3 P, míg a magánforgalomban a kenyszerkölcsön 46,70 P.

Az egyéb fixkamatozású papírok iránt annyi érdeklődés sincsen, hogy tájékoztató artoályamokat lehetne megállapítani.

Az első kibocsátású 50 pengős bankjegyek bevonása

A Magyar nemzeti bank a forgalomban lévő, 1926 március 1-i kelettel enatott 20 P-s címletű bankjegyeket 1930 november 20-tól kezdődően a forgalomból bevonja, amely időtartam 1931 május 31-ig terjed, úgyhogy az eddig az időpontig a behívott bankjegyeket *fizetéskepp et kell fogadni*. Ezen időpont után ezeket a bankjegyeket a Magyar nemzeti bank intézetei már csak kieserítés végett fogadják el. 1934 május 31-én a Magyar nemzeti bank beváltási kötelezettsége megszűnik.

Az új 20 pengős bankjegyek kibocsátását 1930 november 20-án kezdi meg a Magyar nemzeti bank, ezek az új 20 pengős címletű bankjegyek 1930 január 2-i kelettel vannak ellátva.

Bérbeadunk telefonterendezést.

Készülékünk úgy az állami, mint a házi szelvényekre alkalmasak. Kombinált készülékekben városi telefonterendezések tartama alatt házi szelvények is folyathatók az ősz szelvények megszakítása nélkül.

Bankok, gyárak, kis és nagy üzemek, gazdaságok és magánháztartások részére letelestünk legmodernebb automatikus, telefonterendezésekkel és oroszkapcsolású vagy vonalvezetéses telefonterendezésekkel.

Ajánlatlalt díjtalanul készségesen szolgálunk. **Ellwest Priteg Egyesült Magyar Magan-telefonterendezési és telefonterelési Ipar R. I.** Budapest, V., Zrínyi-utca 1. Szorosatos telefonszám: *Aut. 858-80.

Pénzügyi hírek

A Jegybank november első hetében

A Magyar nemzeti bank november 7-i kimutatása szerint a bankjegyforgalom 51.68 millió pengővel 447.84 millió P-re csökkent. A girokövetelések tétele 6.64 millióval 28.84 millió P-re emelkedett, míg a leszámított váltók tétele 40.37 millióval 258.42 millió P-re apadt. Az érc-készletnél 1.52 millió csökkenést látunk,

úgyhogy a Nemzeti bank érc-készlete a kimutatás napján 183.75 millió P volt. Az egyéb követelések tételeinél 2.50 millió P apadás van, úgyhogy ez a tétel 55.38 millió P-t tesz ki. Az egyéb tartozásoknál egészen lényegtelen a változás. A Magyar nemzeti bank részletes kimutatása a következő:

A követelések és tartozások állása november 7-én

Érc-készlet:	KÖVETELÉSEK	Pengő	Változások okt. 31 óta
	Aranyérmek, továbbá aranyrudak, külföldi es kereskedelmi érmek, finom kőgyöngyökönként 3794 P-vel számítva	162,652,357.89	
	Az alapszabályok 85. cikke alapján beszámítható devizák és váltók	12,457,837.30	
	Váltópénz	8,642,223.95	183,752,469.14
	Leszámított váltók, közraktári zálogjegyek es értékek	258,425,417.75	40,372,480.83
	papírok	43.11	11,500
	Kézizálogra adott kölcsönök	68,040,439.10	638,895.14
	Az állam adóssága	6,138.59	
	Épületek és felszerelések	5,381,523.37	2,505,077.46
	Egyéb követelések	571,781,468.90	
	TARTOZÁSOK		
	Részvénytőke (30,000,000* — aranykorona)	34,756,095	
	Tartalékállap	8,19,287.70	
	Jegyforgalom		
	pengőértékre szóló jegyek	447,655,490	
	koronara szóló jegyek	189,717.20	447,845,207.20
	Girokövetelések, letételek és azonnal lejáró más tartozások:		
	a) államiak	1,873,475.11	
	b) egyéb	16,971,137.56	28,841,626.67
	Egyéb tartozások	5,216,266.33	13,645.53
		571,781,468.90	

A „HERMES“ MAGYAR ÁLTALÁNOS VÁLTOZLET RT. igazgatósága november 11-én tartott ülésében megállapította az intézet 1930 június 30-ával lezárt mérlegét, mely 630,536.22 pengő nyereséget tüntet fel, az előző évi 703,287.72 pengő nyereséggel szemben. Annak ellenére, hogy a főbb üzletágak mint a váltóleszámitolási és a betéti üzlet a múlt évhez képest fejlődést mutatnak, mégis a jelenlegi gazdasági helyzetre való tekintettel az igazgatóság indítványozni fogja a november 21-én tartandó közgyűlésnek, hogy az 1929—30. üzletévre részvényenként 2 pengő (az elmúlt évben 2.40 P) osztalék fizetessék, mely a részvénytőke 10% los kamatoztatásának felel meg.

PRO DOMO. Lapunk múlt heti számában a Magyar általános takarékpénztár

karcagi fiókjáról írt cikkünkben azt közzeltük, hogy a fiók vezetője Nasicz Gusztáv. Ezt az értesülésünket úgy korrigáljuk, hogy a fiók főnöke Naschitz Márton, aki közel egy év óta vezeti az intézetet.

A SZEGEDI BANK RT. most publikálja 1929. üzletévi mérlegét, amelyet 108,808 P alaptőke mellett 1039 P veszteséggel zárt. A mérlegben a váltótárcaállomány 132,517, az adóssok tétele 286,036, a folyószámlabetét 1858, a takarékbetét 472 és a hitelezők tétele 309,710 P-vel szerepel.

GÖNCI TAKARÉKPÉNZTÁR felhívja részvényeseit, hogy 1:18 arányban történő összevonás céljából a korona névértékű részvényeket december 31-éig mutassák be.

A párisi pénzügyi válság és az európai pénzpiac

További bankbukások — A szanalás eszközei Egyelőre nincs kilátás francia tőkének külföldre való gravitálására

A Magyar Pénzügy múlt számában részletesen beszámoltunk az Oustric-bank összeomlásáról és annak közvetlen következményeiről. A francia miniszterelnök és pénzügyminiszter nem ok nélkül vette egész súlyát latba ennek a pénzügyi botránynak az elsimítására; mint utólag kislult, az ügynek Franciaország belpolitikájára is elég nagy horderejű következményei vannak. Ellenben a pénzügyi konzekvenciák kezdenek lassanként kiküszöbölődni, ámbár az Oustric-bank a múlt számunkban említett intézeteken és cégeken kívül még másokat is rántott magával, többek között *John Munrot & Co.* newyorki bankcéget is, amelynek ügykezelőjéül az *Irving Trust Co.-t* neveztek ki. Az amerikai bank aktívait 7.1, passzívait 5.9 millió dollárra taksálja és hír szerint csak azért volt kénytelen fizetéseit beszüntetni, mert betevői egyidejűleg rönt intéztek a newyorki és párisi pénztárai ellen.

Az Oustric-összeomlásnak egy másik áldozata a *Banque Benard Frères & Co.*, egyike a legagilisabb párisi magánbankoknak, amely kénytelen volt maga ellen a bírósági felszámolási eljárás megindítását kérni. Azt állítják ugyan, hogy a Benard-bank bukása nincs összefüggésben az Oustric-válsággal, hanem azt gyarmati értékeken szenvedett nagy veszteségei okozták és a fizetési zavarok voltaképpen már hetekkel ezelőtt álltak be, de kétségtelen, hogy legalább közvetlenül az Oustric-bukás sietette ennek a banknak a fizetéseket leállítását. A fedezetlen tartozásokat 75 millió frankra becsülik.

A már multkor említett kulisszégeken kívül a párisi *Guy-Nenrangen & Co.* is kénytelen volt fizetéseit beszüntetni és a kulissz-zindikátusból kilépni. Ez a fizetéseket leállítását annak tulajdonítható, hogy a bank francia vidéki üzletbarátai kötelezettségeinek nem tudtak megfelelni.

A francia kormány a Francia bank vezetése alatt 14 bankot csoportosított, hogy az ezzel az ügygel kapcsolatos tranzakció lebonyolítására külön társaságot alapítsanak, amely egyelőre az Adám-bank vezetését átvette és ennek az intézetnek a pénztárait újra megnyitotta. A társaság 80 millió frank tőkével rendelkezik és ebből fizeti ki az Adám-bank hitelezőinek az első hányadot. A szanalási akcióban résztvesznek: *Rotschild Frères, Lazard Frères, Crédit Lyonnais, Société Générale, Comptoir d'Escompte, Banque Nationale de Crédit, Banque de Paris, Union Parisienne, Union des Mines, Crédit Industriel et Commercial, Crédit Commercial de France, Crédit du Nord, Banque Dupont* és a *Banque Générale du Nord*.

Az Oustric-válság hatásait kimélyíti az is, hogy a párisi gyémántkereskedelelem is válságos helyzetbe került és ennek a szakmának a két legnagyobb cége kénytelen volt fizetéseit beszüntetni. Minthogy ennek az üzletágak nagy összegű váltói forognak a piacon és a váltók esetleges óvatolása nagy megrázkódtatást okozhatna, a párisi tőzsdések egyesülete elhatározta, hogy a most esedékes váltókat november végéig prolongálja.

Ámbár a nagybankok a párisi piac helyzetét bizakodóan ítélik meg, mégis szükségesnek tartották, hogy pénztári készleteiket jelentékenyen növeljék. Ebből kifolyólag a francia bankhoz nagyobb mennyiségű váltót nyújtottak be és a lombardirozások is a 225 millió frank szokatlanul magas összegét érték el. A november első hetéről szóló kimutatásban a bankjegyforgalom nem mutat jelentős emelkedést, ami annak tulajdonítható, hogy a fokozott igénybevétel az utimó után való visszafolyással lehetett kompenzálni. A francia jegybank aranyállománya a héten megint 290 millió frankkal növekedett és már túlhaladja az 51 milliárdot.

Az európai pénzpiacokat ebben az ügyben kétségkívül legközelebb az érdekli, hogy a párisi pénzügyi válság újabb akadálya a nemzetközi pénzügyi kapcsolatok kiépítésének. A francia bankok az Oustric-bukás első hírére meglehetősen gyors tempóban megkezdték külföldön elhelyezett pénzeik visszavonását és azt azóta is folytatják. Számolni kell azszal, hogy a francia bankok külföldi pénzjállataikkal huzamosabb ideig tartózkodóak lesznek, mert mindaddig különös súlyt kell fektetniök likviditásuk fokozására, amíg a mostani pénzügyi nehézségeket nem sikerül véglegesen kiküszöbölni.

Megnehezíti a helyzetet a francia kistőkésnek az a szokása, hogy amilyen gyorsan rászánja magát arra, hogy pénzt kivegye a bankból, amint iránta bizalma meginog, éppen olyan nehezen és lassan határozza el magát arra, hogy a betétjét ismét visszavigye a bankba.

Azt a reményiséget, hogy a francia tőke nagyobb arányokban keres majd hosszú lejáratra a külföldön elhelyezkedést, már a politikai feszültség majdnem egészen megszüntette, most pedig a párisi pénzügyi válság bizonytalan időre tárgyaltanná tette. Az a kulissz, amely a legsúlyosabb rázkódtatást szenvedte el és az a paket, amelynek értékei a tartós baisse jegyében morzsolódnak folyvást le, nem lehet abban a helyzetben, hogy újabb külföldi értékeket vegyen fel. A francia bankok, amelyek a bizalmi válság kezdete óta a belföldi kibocsátásokkal tartózkodóak, egyelőre aligha tudnak majd külföldi értékpapírok kibocsátására vállalkozni. A nemzetközi pénzpiacok elszigetelődése, ami az amerikai hausse összeomlásával kezdődött és az európai politikai feszültség folytán megerősödött, a párisi pénzügyi nehézségekben újabb tápot nyert.

A kamatlábak emelkedése és a bizalmi krízis

A budapesti pénzpiacra néhány nap óta szilárdabb az irányzat, ami nem annyira helyi igények növekedésének következménye, mint inkább hatása annak, hogy a nemzetközi pénzpiacra is valamivel emelkedtek a kamattételek s hogy a külföldről érkező pénzájlatok valamivel drágábbak, mint voltak az elmúlt hetekben. Ez még nem jelenti azt, hogy pénzdrágaságról lehetne vagy kellene beszélni, hisz más évek hasonló időszakához viszonyítva a pénzpiac még mindig elég likvid s az elhelyezést kereső tőkék még mindig nagy összegekben vándorolnak egyik országból a másikba. De a kamattételek ma már mégsem tendálnak úgy lefelé, mint ahogy egy év óta tefelé tendáltak s jelek vannak arra, hogy rövidesen még feszültebb lesz a helyzet.

A pénz drágaságának okai nem a gazdasági helyzet javulásával függenek össze.

És nem szabad a kamattételek kisebb emelkedéséből azt a következtetést levonni, hogy a gazdasági élet megélénkülésének és a konjunktúra megindulásának kezdetén vagyunk s hogy a nagyobb hiteligenyek azok, amelyek a pénz kisebb drágulását okozzák. Igaz ugyan, hogy más időkben a pénzpiac volt az a finom barométer, amely először mutatta, ha a gazdasági életben nagyobb emóciók voltak keletkezve s ezért a pénz drágulása mindig kedvező jelenség volt; ma azonban más a helyzet.

Ma az okok is mások, amelyek a kamattételek megszilárdulását előidézik s így a következtetéseknek is másoknak kell lenniök, mint voltak azok, amelyek normális viszonyok között, a gazdasági élet szerveinek normális funkcionálásának idején levonhattunk.

Ma sem a pénzbőség, sem a pénzszűke nem jelent a gazdasági helyzetben javulást s ma sem az olcsó pénz, sem a drága pénz nem jelenti azt, mintha a súlyos válságban valamiféle örvendetes változás készülne.

Sőt talán azt lehet mondani, hogy a pénzpiacnak az a kisebb feszültsége, mely néhány hét óta érezhető, a helyzet rosszabbodását jelenti. Mert tulajdonképpen a német választások óta, tehát szeptember 14-e óta, állandóan romlik a helyzet a nemzetközi piacon. A német tőke megijedt s óriási összegekben menekült Németországból. A német birodalmi bank eleinte devizakészletének hirtelenkészenléseivel igyekezett a helyzetet megmenteni; 1,5—2 milliárd márka értékű aranyat és devizát áldozott fel, hogy a márkának nemzetközi árfolyamát megmentse s ezzel a tőkekiözönlésnek utját szegje. Midőn ez a nagy áldozat nem hozta meg a kívánt eredményt, a birodalmi bank 4%-ról 5%-ra emelte fel a kamatlábat, abban a reményben, hogy ez a két rendszabály együttesen meg fogja menteni a német piacot és a német gazdasági életet attól, hogy tőkehiány álljon be s hogy az amúgy is súlyos termelési és exportviszonyok még jobban megromoljanak.

A német belpolitikai viszonyok azonban mind a mai napig zavaró momentumként hatnak a nemzetközi pénzpiacra és ezt még fokozzák azok a bankbukások, amelyek néhány hét óta a francia piacon bekövetkeztek.

Moret, a francia bank kormányzója, néhány nappal az „Echo de Paris” mun-

katársa előtt nagyon pesszimista hangon nyilatkozott a francia piaci helyzetéről s azt mondta, hogy az Oustrice banknak és az Adam banknak bukása várhatóan erős hatással volt a francia pénzpiacra. Egy egész esomó francia bankot, amelyek nemzetközi vonatkozásban is igen tisztelt és igen elismert pozíciója volt, megrendített mind a két banknak összeomlása s olyan bankok és bankházak krízisééről is már nyíltan beszélnek, melyeket eddig a nemzetközi pénzpiacra megrendíthetetleneknek tartottak. Olyan neveket emlegetnek, hogy minden francia tőkésnek égnek áll a haja a rémületől s ma már nem is tanúsítanak óvatosságot abban, hogy mely bankházakról terjesztik ezeket a híreket, hanem néhány igazán nagy bank kivételével mindegyik fölött kongatják a harangokat.

Ennek igen nagy és igen hátrányos hatása volt eddig is a francia piacra s ezek a kedvezőtlen hatások napról-napra fokozódnak, mert

a külföld el sem képzelhető nagy összegekre menő letéteket von el a francia piacról.

Franciaország legnagyobb bankjai és a legkiválóbb pénzügyi szakemberei megnyugtató kijelentéseket tesznek ugyan, sőt a francia kormány is igyekszik a piac érdekében interveniálni, de ezeknek a nyilatkozatoknak kevés hatásuk volt, mert a francia tőkés és főleg a külföldi tőkés még élesen emlékszik arra, hogy egy héttel az összeomlás előtt az Oustrice bankházat is sziklaszilárdnak hitte mindenki és szemébe nevette volna annak, aki azt merete volna hangoztatni, hogy a bankház bukás előtt áll. S most, hogy száz és száz milliók vesztek el, ezeknek a veszteségeknek nincs gazdjuk s

nincs senki, aki a hitelezőknek megterítené azokat a veszteségeket, melyeket a bizalom következtében vesztek el.

Attól tartanak, hogy ha ez a megindult lavina más bankházakat is eltemet, mint ahogy eltemette az Adam bankot, ismét nem lesz senki, aki a veszteségekért helytállana s hogy azok lesznek az elsők akik majd a felelősséget a maguk vállairól akarják elbáritani, akik most nyilatkozataikban oktalannak és alaptalannak mondják a bizalomnak minden esőkénését.

Hiába mondja Moret és hiába mondja a többi nagy francia pénzügyi szakértő, hogy indokolatlan, alaptalan és oktalan az az idegesség, amely a francia tőkét az eddigi bankbukások miatt elfogta s hogy ez az idegesség még csak a baj fokozásához vezethet, a francia tőkés és a külföldi tőkés egyformán kivonja betéteit és elvonja letéteit a bankoktól,

mert könnyű annak hidegvérűen tanácsokat adni, akinek nincs vesztenivalója s aki a francia bankoknál sem mint részvényes, sem mint betető, sem mint letéttulajdonos nincs érdekelve.

A német pénzpiac után tehát most a francia pénzpiac ingott meg s a francia pénzpiacra is egyelőre bizonytalanná vált a helyzet.

Ez a bizonytalanság aztán kiélezte az egész európai piacon azt, amely a gazdasági krízis folytán amúgy is már igen erős volt s amely eddig is okozta, hogy a tőke nem volt hajlandó magát hosszú időre lekötöni, nem volt hajlandó hosszulejárata kölcsönökben el-

A Magyar-olasz bank új választmányi tagjai

A gazdasági válság természetes következményeként jelentkezett a bankoknál is az ügyfél forgalom csökkenése egyidejűen a többi üzletág forgalmának redukálásával. Különböző kísérletezések történtek és történnék az ügyfélforgalom fellendítésére és a próbálkozások között majdnem az első helyen áll az akvizíciós tevékenység forszírozása. Ezt az akvizíciós tevékenységet valamennyi bank üzi, hol azzal, hogy a betéteseknek valamivel magasabb betéti kamatot ígér, mint a másik intézet, hol pedig azzal, hogy a prima bonitású adóst bizonyos kamatredukcióval vonzza magához. Általában a bankok igen nagy súlyt helyeznek arra, hogy tisztviselőik ne csak a szorosán vett hivatali teendőiket lássák el lelkiismeretesen és pontosan, hanem társadalmi érintkezés kapcsán csináljanak propagandát annak a banknak, amelynek alkalmaztatásában állnak. Érdekes módot választ az egyik budapesti nagybank az akvizíciós tevékenységre, amely esetről bankkörökben igen sokat beszélnek mostanában.

A Magyar-olasz bank ötletes vezetősége honosította meg az akvizíciós tevékenységnek új formáját azzal, hogy választmányt alakított az ipar és kereskedelem reprezentáns tagjainak sorából.

Ez a választmány működésbe is lépett, úgyhogy annak tagjai baráti körökben propagandát fejtenek ki a Magyar-olasz

bank mellett, de hogy jó példával járjanak elől, minden bankszerű üzletüket a választmány tagjai a Magyar-olasz bankkal bonolytatják le. Ugy értesülünk, hogy a választmány ügyeinek irányítására a bank Taubner Vilmost, az ismert tőzsdetagozt hívta meg, akinek számára az intézet szobát is boesátott rendelkezésére. Taubner Vilmos tagja ugyan a Budapest székesfővárosi községi takarékpénztárnak is a szociáldemokrata párt városi frakciója képviselőjében, de valószínű, a számára kreált állás annyira nem inkompatibilis, hogy ezért nem kell lemondania a Községi takarékpénztár igazgatói tagságáról.

A választmány tagjai sikeres tevékenység esetén szerény honoráriumot fognak kapni, míg Taubner Vilmosmal kapcsolatban azt beszélnek bankkörökben, hogy ha megbízatása sikerrel jár, abban az esetben kilátása van arra, hogy a bank igazgatói minőségben átveszi a státuszba.

A Magyar-olasz bank ettől az új ötlettől az ügyfélforgalom felemelését reméli és ezt az új módszert ki akarja építeni úgy, hogy minden budapesti fiókja megszervezi maga mellé, a bank kerületi választmányát.

Bankkörökben figyelemmel kísérik a Magyar-olasz bank által kreált új módszert és máris több hasonló ötlet merült fel, amelyekkel a zegyes bankok szintén az akvizíciós tevékenység fokozottabb fellendítését akarja megvalósítani.

helyezkedést keresni s hogy csak is rövidlejárata kölcsönök álltak rendelkezésre. s ezek is csak olyan garancia ekötések mellett, amelyek a régi időben és a pénzpiacnak és a gazdasági életnek normális funkciói között elképzelhetetlenek voltak.

Hogy a súlyos gazdasági válságot ez még fokozza s hogy a világ gazdasági nehézségeinek egyik főoka ez a bizalmi krízis, amely ma minden tagadás dacára is az egész világon fennáll, kétségtelen. S így érthető az, hogy

vége a jegybankok érzik magukban a hivatást, hogy a pénzpiacnak ezt a betegségét orvosolják.

Harrison, a newyorki Federal Reserve Bank elnöke Európába utazott, hogy a nagy jegybankok kormányzóival megbeszélje azokat a módokat és lehetőségeket, amelyek mellett a jegybankok a világ gazdasági krízisének enyhítésére a szükséges lépéseket megtéhetik.

Az elmúlt hét keddjén Harrison már hosszú és beható tárgyalást folytatott Montague Norman-nal, az Angol Bank kormányzójával a nemzetközi hitelkrízisről.

Hogy ennek a tanácskozásnak mik voltak a részletei, arról nem szivárogtak ki megbízható hírek, mert azokról Harrison is, Norman is titoktartást fogott, a londoni City pénzügyi köreiből azonban azt beszélnek, hogy

Harrison egy új nemzetközi banknak, egy világbanknak megszervezését és felállítását tartja szükségesnek, amely bank a nemzetközi tőke mozgalmakat irányítaná

s amely banknak az volna a hivatása, hogy közvetítse a tőkehiányban szenvedő országok számára a szükséges tőkét azokból az országokból, amelyek tőkebőségben szenvednek s amelyekben a gazdasági válságnak éppen ez a tőkebőség is egyik kiélezője. Ez magyarul annyit jelent, hogy

a tőkésnek mai nacionalista jellegű internacionalissá akarnák átválttatni

s hogy ezzel a nemzetközi jellegű tőkével akarnák a termelést és a fogyasztást megszervezni azokban az államokban, melyekben a gazdasági fejlődésnek minden lehetősége megvan s melyekben a fejlődésnek ezt a megindulását csak a tőkehiány, a kölcsönök magas kamalába és a kölcsönök felvételének nehézségei akadályozzák.

Hogy ebből a nagyszerű tervből, ebből az egész világot átalakító tervből lesz-e valami s hogy mikor lesz valami, ezt e pillanatban nem lehet tudni, kétségtelen azonban, hogy az Egyesült Államot és Angliát is érzik a gazdasági elzárkózásnak hátrányait s a bizalmi krízisnek katasztrófális hatását. S hogy ők, a hirtelző államok, a világ nagy tőkereserveoirjai, már szintén szükségét látják annak, hogy

a pénzpiacoknak azért a szolidaritásáért,

amely a háború előtt a világgazdaság egyik biztos bázisát képezte s amelynek a háború és a háború után következő politikai gyűlölködés és gazdasági féltékenység véget vetett, újra komoly akciókat indítsanak. Érzik a szükségét annak, hogy a tőkeellátást és a kölcsönamatok nyellálását intézményesen biztosítsák s hogy minden állam hitelét, a mostani bizalmi krízis szomorú tanulságai alapján nemzetközi garanciával biztosítsák.

Az ut, mely ehhez a nagyszerű célhoz elvezethet, még járhatatlan, sőt egyelőre, úgy látszik, hogy járhatatlan is, de már a nagy megmozdulás is azt a reményt ébreszti, hogy előbb vagy utóbb, de mégis fog valami eme nagy célnak érdekében történni.

Jelzálogbankok fuziója Németországban

A német birodalomban már nyolc éve áll fenn nyolc jelzálogintézetnek egy közös szerve *Gemeinschaftsgruppe Deutschen Hypothekbanken* név alatt, amelyre vonatkozólag megkötött szerződés 1927 december 31-ig szól. A szerződést lejártá előtt negy évvel fel lehet mondani, ha azonban nem mondják fel, további ötven évre marad érvényben. Ezzel az érdekközösséggel kapcsolatban a német jelzálogintézetek még szorosabb együttműködést tartottak szükségesnek és ebből kifolyólag a *Frankfurter Hypothekbank* és a *Frankfurter Pfandbriefbank* a napokban kögyűlést tartottak a két intézet fuziójának kimondása végett. A Frankfurter Hypothekbank alapitóját 2 millió márkáról 12 millió márkára emeli fel és átveszi a Frankfurter Pfandbriefbank egész állományát. A *Preussische Centralbodenkredit- und Pfandbriefbank A. G.* magabiztosítja a *Preussische* és a *Schlesische Bodenkredit Aktienbankot*, amely ebből részvénytokeket 36 millió márkáról 43 millió márkára emeli fel, továbbá fuzióban egymással a *Norddeutsche Grundkreditbank A. G.* Weimarban és a *Deutsche Hypothekbank Meiningenben* az utóbbi nevezett intézet cége alatt 1:1 arányú részvényesére alapjan. Az egyesült intézet székhelyét Weimarba helyezik át. Terveben volt ezenkívül a *Westdeutsche Bodenkreditanstalt* és a *Rheinisch-Westfälische Bodenkreditbank* fuziója (mind a kettő Kolmben), de az ez irányú tárgyalások nem vezettek eredményre.

Valtozatlan a f.x.piac

A fixkamatozású papírok piacán teljesen változatlan a helyzet, sem komolyabb emelkedés, sem pedig kimagasló mélyedés nem mutatkozik.

Az államadossági kötvények hivatalos jegyzetében a következők: 0%-os 1-4. kv. hátkölcsön 40-41 filler, VI. VII. kv. 20-30 filler, 0,5%-os V. kv. hátkölcsön ugyanennyi, 0,5%-os 1916 és 1917. évi pénztárjegy 19 filler. A népszavazásig kölcson 0,5 P, míg a magántorgalmában a kenyérkölcson 46,19 P.

Az egyéb fixkamatozású papírok iránt annyi érdeklődés van, hogy tájékoztató arányokat lehetne megállapítani.

Az első kibocsátású 50 pengos bankjegyek bevonása

A Magyar nemzeti bank a forgalomban lévő, 1926 március 31-kelettel elhatározott 20 P-s címletű bankjegyeket 1930 november 20-tól kezdődően a forgalomból bevonja, amely időtartam 1931 május 31-ig terjed, úgyhogy az eddig az időpontig a bevonott bankjegyeket *fizetési p.p. el kell fogadni*. Ezen időpont után ezeket a bankjegyeket a Magyar nemzeti bank intézete már csak kiegészítés végett fogadják el. 1934 május 31-én a Magyar nemzeti bank bevonás kötelezettsége megszűnik.

Az új 20 pengos bankjegyek kibocsátását 1930 november 20-án kezdi meg a Magyar nemzeti bank, ezek az új 20 pengos címletű bankjegyek 1930 január 24-kelettel vannak éltatva.

Bérbeadóink telefonberendezést.

Készítenek úgy is, mint a házába szelvényekre alkalmasan. Kombinált készülékekben városi telefonbeszélgetések tartama alatt házbeszélgetések is folytathatók az országos telefonhálózatban is.

Ajánlatlalt díjtalanul készen állunk szolgálni. **Ellwest Priteg Együtt Magyar Magán-telefon és Erőátviteli Társaság Rt.** Budapest, V. Zrínyi-utca 1. Szorzatos telefon szám: *Aut. 858-80.

Pénzügyi hírek

A Jegybank november első hetében

A Magyar nemzeti bank november 7-i kimutatása szerint a bankjegyforgalom 51,68 millió pengővel 447,84 millió P-re csökkent. A girokövetelések tétele 6,64 millióval 28,84 millió P-re emelkedett, míg a leszámított váltók tétele 40,37 millióval 258,42 millió P-re apadt. Az érc-készletnél 1,52 milliós esökkenést látunk,

ugyhogya a Nemzeti bank érc-készlete a kimutatás napján 183,75 millió P volt. Az egyéb követelések tételeinél 2,50 millió P apadás van, úgyhogy ez a tétel 55,38 millió P-t tesz ki. Az egyéb tartozásoknál egészen lényegtelen a változás. A Magyar nemzeti bank részletes kimutatása a következő:

A követelések és tartozások állása november 7-én

Érckészlet:	KÖVETELÉSEK	Pengő	Változások okt. 31 óta
Aranyérmek, továbbá aranyrudak, külföldi es kereskedelmi érmek, finom kilogrammonként 3794 P-vel számolva	162,652.357,89		
Az alapszabályok 85. cikke alapján beszámítható devizák és váltók	12,457.887,30		
Váltópénz	8,642.223,95	183,752.469,14	1,521.224,21
Leszámított váltók, közraktári zálogjegyek es értékek		258,425.417,75	40,372.480,83
papírok		43,100,000,00	11,500,000,00
Kézizálogra adott kölcsönök		68,040.439,10	638.895,14
Az állam adóssága		6,188,595,54	
Épületek es felszerelések		5,381,523,37	2,505,077,46
Egyéb követelések		571,781,468,90	
TARTOZÁSOK			
Részvénytőke (30,000,000* - aranykorona)		34,756.095,00	
Tartalékalap		8,192,877,70	
Jegyforralom			
pengőértékre szóló jegyek	447,655.490,00		
koronára szóló jegyek	189.717,20	447,845.207,20	51,682.980,00
Girokövetelések, letettek és azonnal lejaro mas tartozások:			
a) allamiak	1,873.475,11		
b) egyebek	16,971.137,56	28.841.626,70	6,647.442,89
Egyeb tartozások		5,215.266,33	13.645,53
		571,781.468,90	

A „HERMES” MAGYAR ÁLTALÁNOS VÁLTOZLAT RT. igazgatósága november 11-én tartott ülésében megállapította az intézet 1930 június 30-ával lezárt mérlegét, mely 630,536,22 pengő nyereséggel tüntet fel, az előző évi 703,287,72 pengő nyereséggel szemben. Ennek ellenére, hogy a fobb üzletágak min. a váltóleszámitolási és a betéti üzlet a múlt évhez képest fejlődést mutatnak, mégis a jelenlegi gazdasági helyzetre való tekintettel az igazgatóság indítványozni fogja a november 21-én tartandó közgyűlésnek, hogy az 1929-30. üzletévre részvényenként 2 pengő (az elmúlt évben 2,40 P) osztalék fizetessék, mely a részvénytoke 10% los kamatoztatásának felel meg.

PRO DOMO. Lapunk mult heti számában a Magyar általános takarékpénztár

karcagi fiókjáról írt cikkünkben azt közöltük, hogy a fiók vezetője Nasicz Gusztáv. Ezt az értesülésünket úgy korrigáljuk, hogy a fiók főnöke *Naschitz Márton*, aki közel egy év óta vezeti az intézetet.

A SZEGEDI BANK RT. most publikálja 1929. üzletévi mérlegét, amelyet 108,808 P alaptőke mellett 1039 P veszteséggel zárt. A mérlegben a váltótárcaállomány 132,517, az adóssok tétele 286,036, a folyószámlabetét 1858, a takarékbetét 472 és a hitelezők tétele 309,710 P-vel szerepel.

GÖNCI TAKARÉKPÉNZTÁR felhívja részvényeseit, hogy 1:18 arányban történő összevonás céljából a korona névértékű részvényeket december 31-éig mutassák be.

A párisi pénzügyi válság és az európai pénzügyi piac

További bankbukások - A szanalás eszközei Egyelőre nincs kilátás francia tőkének külföldre való gravitálására

A Magyar Pénzügy mult számában részletesen beszámoltunk az Oustric-bank összeomlásáról és annak közvetlen következményeiről. A francia miniszterelnök és pénzügyminiszter nem ok nélkül vette egész súlyát latba ennek a pénzügyi botránynak az elsimítására; mint utólag kislült, az úgynevez Franciaország belpolitikájára is elég nagy horderejű következményei vannak. Ellenben a pénzügyi konzekvenciák kezdenek lassanként kiküszöbölődni, ámbár az Oustric-bank a mult számunkban említett intézeteken és cégeken kívül még másokat is rántott magával, többek között *John Murrot & Co.* newyorki bankcéget is, amelynek ügykezelőjeül az *Irving Trust Co.-t* neveztek ki. Az amerikai bank aktívát 7,1, passzívát 5,9 millió dollárra taksálja és hírszerint csak azért volt kénytelen fizetéseit beszüntetni, mert betevői egyidejűleg rönt intéztek a newyorki és párisi pénztárai ellen.

Az Oustric-összeomlásnak egy másik áldozata a *Banque Bonard Freres & Co.*, egyike a legagilisabb párisi magánbankoknak, amely kénytelen volt maga ellen a bírósági felszámolási eljárás megindítását kérni. Azt állítják ugyan, hogy a Bonard-bank bukása nincs összefüggésben az Oustric-válsággal, hanem azt gyarmati értékeken szenvedett nagy veszteségei okozták és a fizetési zavarok voltaképpen már hetekkel ezelőtt álltak be, de kétségtelen, hogy legalább közvetlenül az Oustric-bukás siettettenek a banknak a fizetéseketelenségét. A fedezetlen tartozásokat 75 millió frankra becsülik.

A már multkor említett kulisszégeken kívül a párisi *Guy-Nenrangen & Co.* is kénytelen volt fizetéseit beszüntetni és a kulissz-szindikátusból kilépni. Ez a fizetéseketelenség annak tulajdonítható, hogy a bank francia vidéki üzletbarátai kötelezettségeinek nem tudtak megfelelni.

A francia kormány a Francia bank vezetése alatt 14 bankot csoportosított, hogy az ezzel az ügygel kapcsolatos tranzakció lebonyolítására külön társaságot alapítsanak, amely egyelőre az Adam-bank vezetését átvette és ennek az intézetnek a pénztárait újra megnyitotta. A társaság 80 millió frank tőkével rendelkezik és ebből fizeti ki az Adam-bank hitelezőinek az első hányadot. A szanalási akcióban résztvesznek: *Rotschild Freres, Lazard Freres, Crédit Lyonnais, Société Générale, Comptoir d'Escompte, Banque Nationale de Credit, Banque de Paris, Union Parisienne, Union des Mines, Crédit Industriel et Commercial, Crédit Commercial de France, Crédit du Nord, Banque Dupont* és a *Banque Générale du Nord*.

Az Oustric-válság hatásait kimélyíti az is, hogy a párisi gyémántkereskedelem is válságos helyzetbe került és ennek a szakmának a két legnagyobb cége kénytelen volt fizetéseit beszüntetni. Minthogy ennek az üzletágnak nagy összegű váltói forognak a piacon és a váltók esetleges óvatolása nagy megrázkódtatást okozhatna, a párisi tőzsdék egyesülete elhatározta, hogy a most esedékes váltókat november végéig prolongálja.

Ámbár a nagybankok a párisi piac helyzetét bizakodóan itélik meg, mégis szükségesnek tartották, hogy pénztári készleteiket jelentékenyen növeljék. Ebből kifolyólag a Francia bankhoz nagyobb mennyiségű váltót gyújtottak be és a lombardirozások is a 225 millió frank szokatlanul magas összegét érték el. A november első hetéről szóló kimutatásban a bankjegyforgalom nem mutat jelentős emelkedést, ami annak tulajdonítható, hogy a fokozott igénybevételt az utolsó után való visszafolyással lehetővé konpenzálta. A francia jegybank aranyállománya a héten megint 290 millió frankkal növekedett és már túlhaladja az 51 milliárdot.

Az európai pénzügyi piacot ebben az ügyben kéréségkívül legközelebb az érdeklí, hogy a párisi pénzügyi válság újabb akadályt a nemzetközi pénzügyi kapcsolatok kiépítésének. A francia bankok az Oustric-bukás első hírére meglehetősen gyors tempóban megkezdték külföldön elhelyezett pénzeik visszavonását és azt azóta is folytatják. Számolni kell azzal, hogy a francia bankok külföldi pénzállalataikkal huzamosabb ideig tartózkodóak lesznek, mert mindaddig különös sulyt kell fektetniük likviditásuk fokozására, amíg a mostani pénzügyi nehézségeket nem sikerül véglegesen kiküszöbölni.

Megnehezíti a helyzetet a francia kistőkésnek az a szokása, hogy amilyen gyorsan rászánja magát arra, hogy pénzt kivigye a bankból, amint iránta bizalma meginog, éppen olyan nehezen és lassan határozza el magát arra, hogy a betétjét ismét visszavigye a bankba.

Azt a reménységet, hogy a francia tőke nagyobb arányokban keres majd hosszú lejáratra a külföldön elhelyezkedést, már a politikai feszültség majdnem egészen megszüntette, most pedig a párisi pénzügyi válság bizonytalan időre tárgyaltanná tette. Az a kulissz, amely a legsúlyosabb rázkódtatást szenvedte el és az a paket, amelynek értékei a tartós baisse jegyében morzsolódnak folyvást le, nem lehet abban a helyzetben, hogy újabb külföldi értékeket vegyen fel. A francia bankok, amelyek a bizalmi válság kezdete óta a beföldi kibocsátásokkal tartózkodóak, egyelőre aligha tudnak majd külföldi értékpapírok kibocsátására vállalkozni. A nemzetközi pénzügyi elszigetelődése, ami az amerikai hausse összeomlásával kezdődött és az európai politikai feszültség folytán megerősödött, a párisi pénzügyi nehézségekben újabb tápot nyert.

A D Ó

A házádóvallomás

A ház tényleges birtokosa köteles minden év november havában a ház nyersbérjövédelméről, illetőleg bérbeadás hiányában a ház hasznonértékéről bevallást adni.

A bevallási kötelezettségre nézve közböns, hogy a házádó alá eső épület bérbe van-e adva vagy sem. A bevallást általában minden házról, tehát a tulajdonos vagy hozzátartozói vagy alkalmazottai, vagy esetleg mások által bérfizetés nélkül használt, ugyancsak az üresen álló, továbbá az ideiglenesen adómentes házakról is be kell adni.

Ha a háznak több tényleges birtokosa van, úgy azok egyetemlegesen felelősek a bevallás beadásáért. A tényleges birtokosok közül bármelyik beadhatja a bevallást, amely a tényleges birtokosok közös bevallásának tekintendő.

Ha a bevallás beadására megállapított határidő utolsó napja vasárnapra vagy Gergely-naptár szerinti ünnepnapra esik, akkor a bevallást a legközelebbi köznapon lehet a hátrányos következmények nélkül benyújtani. A posta útján beküldött bevallás beadásának napjával a postára adás napját kell venni. A borítékot a hatóságnak a bevalláshoz kell csatolni és annak mellékleteként ott meg kell őriznie.

A nem önjogi természetes személyek, valamint a jogi személyek nevében a törvényes képviselő ad be bevallást, aki ezeknek érdekeit az egész kivétési eljárás során felelősség mellett képviseli.

Ha az épület zárgondnoki kezelésben van, vagy a házbirtokos ellen esődéljárás van folyamatban, akkor ennek tartama alatt a zárgondnok, illetőleg a esődéljárás alatt a zárgondnok, köteles bevallást adni.

A bevallás beadására kötelezett a bevallás beadására vonatkozó, valamint a törvényben, illetőleg a törvényes rendelkezésekben előírt minden egyéb kötelezettségének meghatalmazott által is eleget tehet, ennek eljárásáért azonban a meghatalmazó anyagilag felelős. Az illetékköteles meghatalmazást a bevalláshoz kell csatolni. A vagyon kezelésével vagy gondozásával megbízottat — külön meghatalmazás nélkül is — meghatalmazottnak kell tekinteni.

Ha a bevallásra kötelezett a bevallási ívet kitölteni nem tudja, a községi előjárás (városi adóhivatal) köteles a bevallási ív kiállításánál segídekezni.

A bevallást annál a községi előjárásnál (városi adóhivatalnál) kell beadni, amelynek területén a ház fekszik. A bevallást személyesen vagy posta útján lehet beadni. Előbbi esetben úgy nyitva, mint boríték alatt is beadható. A postán küldött bevallást célszerű ajánlott küll deményként feladni. Ha az adózó kívánja, a községi előjárás (városi hivatal) a személyesen benyújtott bevallásról elismerést tartozik adni.

Az adóbevallás beadására kitűzött határidőt a m. kir. adóhivatal az adózók indokolt kérelmére indokolt esetben egy hónappal meghosszabbíthatja.

A bevallások benyújtása általában véve nem adható halasztás. Ha azonban az adózó november hónap folyamán elháríthatatlan akadály miatt nem tudja beadni a bevallást, akkor annak beadására a gátló körülmény igazolása mellett legfeljebb december hónap végéig terjedhető halasztást kérhet az illetékes m. kir. adóhivataltól. A kérvény illetékköteles.

Az adóhivatal december hónapon túl terjedő halasztást nem engedélyezhet, hanem olyan egészen kivételes esetben, amikor az adózó bevallását önhibáján töle független és általa el nem hárítható akadály (vis major) miatt december hónap végéig sem tudja beadni, újabb indokolt igazolt kérelemre a pénzügyminiszter adhat a feltétlenül szükséges időtartamra halasztást.

A bevallást az erre a célra szolgáló hivatalos nyomtatvány felhasználásával kell kiállítani. A községi előjárások (városi adóhivatalok) a házbérbevallási nyomtatványokat — amennyiben ez célszerűnek mutatkozik — a bevallásra kötelezetteknek hivatalból is kézbesíthetik. A kézbesítésért díjat szedni nem szabad.

Az a körülmény azonban, hogy a községi (városi) közegek a hivatalos nyom-

tatványt esetleg elmulasztották kézbesíteni, nem menti fel az adózókat sem a bevallási kötelezettség alól, sem pedig a bevallásra a törvényben megállapított határidő betartásának kötelezsége, illetőleg e kötelezség elmulasztásának törvényes következménye alól.

A bevallásban be kell vallani azt az összeget, melyet a házbirtokos a bevallásban részletesen körülírt bérlettárgyért, egy teljes évre kapott, illetőleg követelhetett abban az utolsó évnegyedben, illetőleg házbérnegyedben, amelyben a bevallást adnia kell.

Abban az esetben tehát, ha a bérló a házbért negyedévenként fizeti, a bevallás beadására kitűzött utolsó naptár évnegyedben vagy házbérnegyedben járó bérösszegnek negyveszeres összegét, ha pedig a bérló havonként, hetenként, esetleg naponként fizeti a bérte, úgy a bevallás beadására kitűzött november hónapban járó bérösszegek tizenkétszeres összegét tartozik bevallani, feltüntetve a bevallás „Jegyzet” hasábjában azt, hogy a bérló havonként, hetenként vagy naponként fizeti-e a bérte.

Ha a bérló által vállalt építési, átalakítási költségek több évre osztattak fel, avagy a bérló a meghatározott időtartamra kötött bérletért egyszersmindenkorra valamely összeget fizetett, az ekből a költségekből, illetőleg egyszersmindenkorra fizetett összegekből az illető évre eső hányadot szintén be kell vallani.

A bérte nem adott, vagy ingyen átengedett helyiségeknél ezeknek a megbecsült egy évi hasznonértékét kell bevallani.

A bevallási ív erre szolgáló hasábjában a bérló köteles az előző hasábjokban bejegyzett adatok helyességét és a valóság-
nak megfelelő voltát aláírásával igazolni.

A bérló csak az előző hasábjok kitöltése után írhatja alá a bevallást. Abban az esetben ha a bérló a valóságnak meg nem felelő adatokat nevének beírása előtt nem helyesbíti, illetőleg a bérlet tárgyára nézve hiányzó adatot a bevallási ívbe nem írta be, az esetleg elkövetett adócsalás vétségében vagy büntetőben részessé válik.

Arra az épületre vagy épületrészre (lakás stb.) nézve, amely állandóan bérbeadás útján hasznosított, de a bevallás idejében nincs bérbeadva, hanem minden használat nélkül üresen áll, a bevallási ív hasábjait ugyancsak pontosan ki kell tölteni. Tényleges bér hiányában a becsléssel megállapított hasznonérték kell bevallani, amely hasznonérték semmiesetre sem lehet kevesebb, mint amennyi a bérleti viszony megszűnése előtt legutoljára kikötött bérnek az évi összege volt. A bérló aláírására szolgáló hasábj üresen hagyandó, a „Jegyzet” hasábjában pedig ezt kell bevezetni: „üresen áll”.

Ha azonban az üresen álló épület vagy épületrész (lakás stb.) a bevallás idejében a következő év első negyedétől kezdve már bérbe van adva, a kikötött bérösszeget be kell vallani és a bérleti idő kezdetét pontosan be kell jegyezni a „Jegyzet” hasábjában.

A házbirtokos szolgálatában álló személyzet (házfelügyelő, házmester) részére szolgálataik fejében bérfizetés nélkül átengedett helyiségekre nézve a megfelelő bérértéket kell bevallani. A bérértéket a kérdéses helyiségeknek a bérbeadott helyiségekkel való összehasonlítása, valamint a teljesített szolgálatok értékének becslése útján kell megállapítani.

Ha a ház egészen vagy részben ideiglenesen adómentes, a bevallási ívnek erre szánt hasábjában a lakrészek, az üzleti és mellékhelyiségek számának kitüntetésével, illetve külön is pontosan részletezendő, hogy mennyi az ideiglenes adómentes épületekre vagy épületrészekre eső bérösszeg.

A bevallást a bérlokön kívül a házbirtokos is köteles aláírni.

Gazdasági válság jelei Finnországban

A kivétel hanyatlása

Helsinki, 1930. november 14.

Az egész világon uralkodó gazdasági válság Finnországot sem kímélte meg. Az óvatolt váltók száma szeptemberben kisebb volt ugyan, mint az év első kilenc hónapjának átlaga, de az előző évi 11,56 tal szemben 14,905 volt. A megóvatolt váltók összege 6,2 milliárdról 100,29 millióra emelkedett az utolsó négy esztendői átlagosan 25 millióval szemben. A esőnyitások száma nem növekedett lényegesen. A szállított áruk mennyisége aránylag csekély mértékben csökkent; nagy hanyatlást mutat azonban a fogyasztási szövetkezetek forgalma, 204 millióról 171 millióra. Az árak, különösen a mezőgazdasági termények árai hanyatló irányzatot követnek. A nagykereskedelmi index (1926-ban 100) az idén szeptemberben 78-ra esett vissza az augusztusi 83-ról és a tavalyi szeptemberi 95-ről. Az ipari termékek indexe ellenben 95 volt 96, illetőleg 98-cal szemben. A létfenntartás költségei 95-re mentek vissza a múlt évi 104-ről. A részvények indexe május óta 141-ről a múlt évi 126-ra esett vissza.

A pénzpiac feszültsége szeptemberben csekélyebb volt, mint máskor és a bankok erre való tekintettel kamattételeiket leszállították. A Finn Birodalmi Bank bankiegyforgalma az 1929-beli 1440 millióról 1350 millióra ment vissza, a tartalék pedig 434 millióról 882 millióra növekedett, úgyhogy a fedezeti arány 53,5%-ról 81%-ra javult. A feszültség enyhülésének jele, hogy a belföldi kölcsönök összege a jegybanknál 1464 millióról 699 millióra csökkent. Kevésbé kedvező jelenség, hogy a betétek állománya a magánbankoknál 8131 millióról 7977 millióra csökkent. Igaz, hogy még így is 423 millióval nagyobb a múlt évi állományánál. A visszaesés főleg a rövid lejáratú betétekre vonatkozik, mert az ipari vállalatok egy része rövid lejáratú külföldi kölcsönöit visszafizette. A magánkölcsönök összege szeptemberben 9072 millióra rugott (1929 augusztusban 9100, szeptemberben 9788 millió). Mind-

ez az üzleti tevékenység csökkenésének a következménye.

Még jobban kidomborodnak a depresszió jelei az állami költségvetésben. A 4509 milliós előirányzat mellett 550 millió hiánnyal számítanak. A hiány fedezetére mindenekelőtt több vámtélet fel-emelését tervezik, amiből 260 millió bevételi többletre számítanak. Főlemelik továbbá a dohányadót, amiből 25 milliót remélnek, míg az új söradó révén 20 millióbevételre számítanak. A hiány maradvékosságát az összegyűjtött tartalékokból szándékozik a pénzügyminiszter fedezni.

A külkereskedelem tavalyhoz képest kevesebb 2 milliárdal csökkent. A legnagyobb a kiesés fában, amelynek exportja értékben 530 millióval tesz ki kevesebbet a folyó év első 10 hónapjában, mint a múlt év ugyanazon időszakában. A Finnországból kivitt fa mennyisége az 1929. évből 1.100.000 standardról az idén október végéig 850.000 standardra hanyatlott. Az egyik előkelő finn szaklap megállapítása szerint az értékbeli visszaesés még lényegesen nagyobb a hivatalosan kimutatottnál, mert a statisztika alapján nem a mai árak szolgáltak, amelyek lényegesen alacsonyabbak a néhány hónappal ezelőtt megállapítottaknál. A konjunktúra szempontjából nagy jelentősége van a cellulózexport most kezdődő stagnációjának annyival is inkább, mert ennek a cikknek a kivitele Finnországból évtizedeken át állandóan növekedett. Ellenben a farost és papír kivitele az idén is nagyobbodott. A papirosgyártmányok egész csoportja valamivel nagyobb értéket mutat ki export gyanánt, valószínűleg azért, mert a papíros ára külföldön inkább emelkedett. A faiparban, amely Finnországnak a legerősebb iparága, napirenden vannak az üzemredukciók, sőt az üzembezűntetések is, különösen a fűrészekben. Azt hiszik, hogy sok fűrész sohasem kerül többé üzembe. A finn faiparnak ezt a súlyos válságát az orosz dumping okozza, amely nemrég az angol Central Saltwood Corporationnal megkötött sószállítás üzlet révén a finn fatermelőket legfontosabb külföldi vevőjüktől fosztotta meg.

ROMÁNIA

KÉT MILLIÁRD LEIVEL CSÖKKENT ROMÁNIA ÁLLAMADÓSSÁGA. Az Osztrák-Magyar Monarchia államadósságaiból annakidején Romániára kivetett 12 milliárd leit a napokban Romániában tartott tanácskozások során kilenc milliárd hétszáz millióra mértékelték, tehát Románia államadóssága két milliárd háromszáz millió leivel csökkent.

A CFR KIFIZETI AZ 1926—28. ÉVI KÜLFÖLDI TARTOZÁSAIT. A román államvasutak igazgatósága elrendelte, hogy az 1926—28. évekből származó adósságokat úgy a bel-, mint a külföldi szállítókkal szemben egyenlítsék ki. A hátralékos számlák kifizetése nyomban megkezdődik.

A ROMÁNIAI MEZŐGAZDASÁGI TARTOZÁSOK ÖSSZEGE 20 MILLIÁRD LEI. A román Nemzeti bank a vele összekötöttségben álló pénzügyintézetektől bekérte az adatokat arra vonatkozólag, hogy mezőgazdák részére milyen kihelyezéseket eszközöltek. A beérkező válaszokból kitűnik, hogy a Nemzeti bank s a vele összekötöttségben álló belföldi pénzügyintézetek mezőgazdasági kihelyezéseinek összege nem több, mint 9 milliárd lei. Ehhez hozzá kell még venni a magánosok, a szövetkezetek és népbankok részéről nyújtott kölcsönöket, melyek hozzávetőleges számítások szerint nem haladják meg a 11 milliárd leit, tehát összesen nem több 20 milliárd leinél a romániai mezőgazdaságok adóssága. Romániai pénzügyi körökben a Banca Nacionala véleményét optimisztikusnak tartják és legalább kétszeresére becsülik a mezőgazdasági tartozások összegét.

BANKTÖRVÉNY KÉSZÜL ROMÁNIABAN. A román pénzügyminisztériumban szorgalmasan dolgoznak a készülő banktörvényen. A javaslat főleg a bankrésztvénytársaságok és magánbankok alapításának szabályozására, valamint az alapítókéne a bank által kezelt idegen tőkékhez való viszonyítására vonatkozik. Ugyancsak gondoskodik a törvény bankok ellenőrzéséről és a bankokban levő idegen tőke védelméről. Szó van arról is, hogy a magyarországi Pénzügyintézet központ mintájára autonóm országos intézményt állítsanak fel. A banktörvényjavaslat a jövő évben lefolytatandó ankétek után kerül a parlament elé. Az okiráltságbeli vidéki pénzügyintézetek szövetségbe tömörültek acélből, hogy a banktörvény megalkotásánál együttesen védjék meg érdekeiket. Eddig 45 vidéki pénzügyintézet csatlakozott a szövetséghez, mely Banca Bancilor din Provincie címet viseli.

JEGYEZZE MEG A SZINÉT

vagy jelzését a Meinl tea csomagnak, ha a minőséggel meg volt elégedve. Mert a Meinl-tea különleges jellegzetessége, hogy a keverékek mindig változatlanok. Ha még nem választotta ki izlésének legjobban megfelelő keveréket, méltóztassék kivánságait velünk közölni! Minden izlésre van teánk! Hiszen

Teaszaküzlet

vagyunk!

MEINL GYULA R.-T.

Franciaországból is menekül a tőke és az egész világon fokozódik a bizalmatlanság

A nemzetközi pénzpiacra a hét folyamán még mindig nem tudtak napirendre térni a párizsi bankok fizetési zavarai fellett, noha a francia kormány és a francia Nemzeti Bank mindent elkövet, ezeknek a kellemetlen eseteknek a lokalizálására. Ezzel magyarázható az is, hogy úgy az Oustric, mint pedig az Adam bank üzemhelyiségeit kinyitatták, amivel meg akarták nyugtatni az izgatott és bizalmatlanságában végletekre hajló francia közönséget, de egyúttal külföldön is élet akarták venni a bizalmatlanságnak. Mindezek az intézkedések azonban nem érték el céljukat, mert közben kiderült, hogy ezek a fizetési zavarok néhány eddig lappangó esetet is felszínre dobtak, vagyis megállapíthatóvá lett, hogy a francia pénzpiac sem egészséges olyan mértékben, mint ahogyan azt a nemzetközi pénzpiacra eddig hitték.

Míg a párizsi események iránt a nemzetközi pénzpiac igen élénk érdeklődést tanúsított, addig Amerikából kapott újabb zavaró híreket, amelyek

amerikai bankok és bankházak szorozatos fizetési képtelenségéről számolnak be.

Ha tehát áttekintjük a nemzetközi pénzpiac helyzetét, azt látjuk, hogy a válság olyan területekre is átterjedt, amelyek eddig általánosságban érintetlenek voltak. Annak ellenére, hogy ezek a fizetési képtelenségi zavarok a rövidlejáratú kihelyezéseknél fokozottab óvatosságot, sőt majdnem rezerváltságot látni a nemzetközi pénzpiacra. A bizalmatlansági krízis további elharapozása kissé megszükkítették a nemzetközi hitelek összegét, sőt azal a kellemetlen következményekkel járt, hogy a hosszulejáratu hitelekkel szemben eddig tanúsított idegenkedést nagyobb mértékben mélyítette ki.

Németország után most Franciaországnak kell tapasztalnia a bizalmatlansági krízist, amely abban nyilvánul meg, hogy a francia tőkések egyrészt az Oustric és Adam bank fizetési zavarainak nyilvánosságra jutásakor a többi francia banktól visszavont betétjét odahaza teaurálja, másrészt pedig Franciaországból is nagyobb összegű betéteket próbáltak elhelyezni svájci pénzintézeteknél.

Tagadhatatlan, hogy a francia tőkekiáramlást tapasztalni lehetett még pedig nemcsak a svájci, hanem az angol, sőt a német piacon is. Mindezek tehát zavaróan hatnak a nemzetközi pénzpiac helyzetére annál is inkább, mert a külföldön elhelyezett francia betéteket csak rövidlejáratra adják oda, tehát ezekkel nem tudnak annyira diszponálni a bankok, mintha hosszabb időre szóló kötött betétek lennének.

A bizalmatlansági krízis kedvezőtlen időpontban fejlődött ki ilyen nagy mértékben, mert régi szokás szerint az év végén minden bank igyekszik minél nagyobb összeget teaurálni, amely most már normális időkben szintén pénzsűköt idézett elő. Most ellenben kétféle tendencia nyilvánul meg, amelyek azonban végeredményben a pénzpiac rezerváltságát idézik elő.

A külföldi pénzpiacra természetesen érezni lehet a nemzetközi pénzpiac eseményeit, ami abban is jelentkezik, hogy

a legutóbbi napokban szilárdulás következett be.

Külföldről részint nem kínálnak a múlt hetekhez hasonló nagy összegű rövidlejáratu hiteleket, részint pedig az érkező pénzájlatok drágábbak, mint voltak a

mult héten. Igaz ugyan, hogy a lejárt külföldi pozíció meghosszabbítása simán történik, azonban a külföldi pénzügyi helyzetek már a mostani magasabb kamattételek mellett intézik el a rendszerint három hónapos meghosszabbításokat. A magyar pénzpiac iránti bizalmatlanság autat az, hogy

külföldről állandóan kisebb-nagyobb összegű kötött betétek érkeznek a fővárosi bankokhoz.

A külföldi betétek zöme azonban kötött betétként kerül a pénzintézeteinkhez. A fővárosi bankok új üzleteket nem igen szívesen csinálnak, mert az év végére ők is a tőkék visszatartásával jobb mérleget akarnak elérni. Vidéken sem tapasztalható nagyobb kereslet, az ottani pénzintézetek eléggé jól el vannak látva kölcsönökkel, amelyeket azonban csak ri-

gorózus elbírálás útján folyósítanak az igénylők számára.

A *leszámítolási tételek* nem változtak a hét folyamán. A pénzintézetek saját vidéki affiliációikkal szemben rendszerint mint legalacsonyabb 6,5%-os kamatot számoltak fel, a vidéki reeszkomp. legolcsóbb kamattétele 6,5%, amely az intézetek bonitása szerint 8,5%-ig emelkedik. A kereskedelmi váltók kamattétele 6,75-8% és ezen a nívón mozog a gabonaváltó kamattétele is.

A *deviza kölcsönök* — mint említettük — keveseb lett a külföldi kínálat, azonban a forgalom erős lecsökkenése miatt nagyobb hiány nem volt ezekkel a kölcsönökkel. A 3 hónapos dollár és angol fontkölcsönök kamattétele 3 és négy százalék — 4,5% között van.

Lombardkölcsönök névleges kamattétele 6,25%, míg a napipénz 4,75-5%.

A Tébe vidéki körzetülései

A Takarékpénztárak és bankok egyesülete gondot fordít arra, hogy a vidéken megalakult körzetekhez tartozó intézetek vezetőivel a legszorosabb nexustartsa fenn. E célból a Tébe vezetőségének egyes tagjai időnként vidékre utaznak, hogy az ott összehívott körzeti üléseken beszámoljanak a pénzintézeteket érdeklő dolgokról, másrészt pedig közvetlen érintkezés alapján összegyűjtsék azokat az adatokat, amelyek egyes akciók megindításához szükségesek.

A mostanában tartott körzeti ülések közül legutóbb

A Tébe budapesti vidéki körzete tartott ülést november 18-án délelőtt 11 órakor a Tébe központi üléstermben.

A körzeti ülés tárgysorozatán szerepelt az új kereseti adó megvitatása, továbbá a tartalékalapoknak adómentes képzése, valamint az építkezési hitelek részére

nyújtandó illetékkezdvezmények; a jelzálogos adóslévi kamattételek, az ingatlanárverések reformja és magánparcellázási tevékenység élénkítése, végül törvénykezés egyszerűsítéséről szóló törvény végrehajtása. A körzeti ülésen igen számosan vettek részt és a társulat több pontja felett élénk és beható vita folyt.

A Tébe legközelebbi körzeti ülése *november 23-án Nyíregyházán* lesz annak az akciónak eredményeként, amelyet Versényi Tibor m. kir. kincstári főtanácsos, a debreceni körzet elnöke indított meg. Versényi Tibor ugyanis azt ajánlta, hogy a debreceni körzet tagjai minden hónapban más-más városban tartsanak ülést, amelyen az aktuális kérdéseket megbeszélik. Ezt a prozociót magáévá tette a körzet és ezért most tartják meg Nyíregyházán az első ilyen körzeti ülést, amelyen a Tébe központi vezetőségének néhány tagja is résztvesz.

A Községi Takarékpénztár újabb 300.000 fontos kölcsöne

A hosszulejáratu hitelek kérdésének megoldása annyira sürgős és égető feladat a magyar gazdasági élet szempontjából, hogy minden olyan eredményt, amely bármilyen kis mértékben is csökkenti a hosszulejáratu hitelek iránti igényeket, örvendetes tényként kell elfogadni. Ebből a szempontból tehát kedvezően ítélik meg a Községi Takarékpénztárak legutóbbi akcióját, amelynek következménye az, hogy ismét rendelkezésére tud állni a Községi Takarékpénztáraknak azoknak, akik hosszulejáratu hitelek segítségével házakat akarnak építtetni.

Budapest székesfővárosi községi Takarékpénztár most nyilvánosságra kerülő akciójának előzménye visszanyulik a múlt évre, amikor Reményi-Schneller Lajos vezérigazgató a londoni piacon olyan megállapodást tudott kötni, amelynek értelmében a Hambros-csoport összesen 30 millió fontos értékű záloglevelet vesz át az intézettől. Ennek a megállapodásnak első etapja volt az, hogy a múlt év folyamán a Hambros-csoport 500.000 fontos folyósított, illetve vett át ilyen értékű házingatlanokra szóló záloglevelet a Községi Takarékpénztártól, amely az így rendelkezésére álló összeget házipénzes célokra kölcsönözte ki. A nemzetközi pénzpiac kedvezőtlen helyzete miatt a következő részlet folyósítása késedelmet szenvedett,

de azért is, mert a kormány a magyar államkölcsön sikere érdekében elzárkózott újabb engedélyezések elől addig, amíg az államkölcsön lebonyolítása nem lesz. Most azonban, amikor bizonyossá lett, hogy az új magyar államkölcsönre vonatkozó elvi megállapodások már minden vonatkozásban megtörténtek,

a pénzügyminiszter már nem górdított akadályt az elé, hogy a Községi Takarékpénztár múlt évi megállapodásához híven újabb hosszulejáratu kölcsönt szerezzen.

Reményi-Schneller Lajos vezérigazgató a múlt hónap folyamán Londonban sikeres tárgyalásokat folytatott a Hambros-csoport tagjaival és megállapodott abban, hogy

az angolok 300.000 fontos értékű záloglevelet vesznek át a Községi Takarékpénztártól.

Információink szerint ez az összeg a múlt hét végén Londonból átutaltatott és azt a Községi Takarékpénztár az igénylőknek már folyósította is. Jellemző egyébként a pénzpiac nagy éhsége a hosszulejáratu hitelek irányában, hogy alig két nap alatt a tömegesen fellépő igénylők között teljesen felosztotta a Községi Takarékpénztár a 300.000 fontos, amely megközelítően sem fedezte az igénylések összegét.

IPARI HIREK

KITÜNTETÉS. A kormányzó Klecs Ferencnek, a Mercur műszaki és vegyipari Rt. vezérigazgatójának közhasznú érdemes tevékenysége elismerésül a m. kir. kormányfőtanácsosi címet adományozta.

A NEMZETKÖZI NYERSACÉLSZERVEZET sorsa a november 5-én Brüsszelben tartott igazgatói ülésen nem dönt el. Az Internationale Rohstahlgemeinschaft ugyanis december 31-ével lejár, a kötelekbe tartozó művek egy része nem mutat hajlandóságot a meghosszabbításra. Különböző új tervek is felmerültek, amelyeknek megbeszélésére statisztikai adatokat igényel. Az Internationale Rohstahlgemeinschaft december 5-én Párisban teljes ülést fog tartani és valószínűleg azon véglegesen döntenek majd a meghosszabbításról. Vele egyidejűleg ugyancsak Párisban tartják majd negyedévi gyűlést a Nemzetközi Hengerhuzal kartel és a Nemzetközi Sinszindikátus.

HARC A MUNKÁNKÜLISÉG ELLEN. A szociális munkáinküliség leküzdésére alakult bizottsága, amelyben a Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség is résztvesz, a napokban Kölnben ülést tartott. A világgazdasági helyzetre és a munkáinküliségre vonatkozó legfontosabb kérdéseket vitatták meg és egyhangúlag harci programot fogadtak el a munkáinküliség csökkentésére. A program követeli: a tömegvásárló erő növelését és annak révén a munkáinküliség csökkentését; tiltakozni a reális munkabérek akármilyen leszállítása ellen; hadat üzen a kapitalisztikus gazdasági szövetségek intézkedéseinek, melyek a kész áruk árának a hanyatló nyersanyagok árához való alkalmazkodását kívánják megakadályozni, valamint a kiskereskedői áruk magas színvonalon tartásának a nagykereskedői áruk hanyatlása dacára; követeli a munkáinküliség megélhetésének kielégítő biztosítását, a munkaalkalmak igazságos megosztását a válság tartama alatt, a munkaidő megrövidítése által. Kimondták továbbá, hogy a válság kiélesedésének politikai forrását kívánatos azzal elzárni, hogy a népek között való béke biztosítására a nemzetközi leszerelés érdekében minden erőt mozgósítsanak, töröljék le a fasizmusnak és a diktatúrának akármilyen formában fellépő érvényesülését, erősítsék a demokráciát, amely a szociális szabadság politikájának alapvető feltétele. A vázolt program gyakorlati végrehajtására 15 pontból álló munkaprogramot fogadtak el.

AZ OCEAN MAGYAR KONZERVGYÁR ÉS KERESKEDELMI RT. (a Mercur váltóüzlet Rt. érdekeltsége) az 1930. április 30-án lezárt mérlegében 400.000 P alaptőke mellett 185.610 P veszteséget mutat ki. A mérlegben az adósok 814.093, a hitelezők pedig 2.537.438 P-vel szerepelnek.

A MAGYAR HALKONZERVGYÁR ÉS HALKERESKEDELMI RT., amely a Mercur váltóüzlet Rt. érdekeltsége, az 1930. június 30-án lezárt mérlegében 30.000 P alaptőke mellett 353 P nyereséget mutat ki.

A GYÖRFFY-WOLFF FEMÁRUGYÁR RT., amely a Hermes magyar általános váltóüzlet érdekeltsége, az 1930. április 30-án lezárt mérlegében 450.000 P alaptőke mellett 89.540 P veszteséget mutat ki.

A MAGYAR OLAJ- ÉS VEGYIPARI RT. most publikálja 1929. üzletvévi mérlegét, amelyet 432.000 P alaptőke mellett 26.608 P veszteséggel zárta.

A NYUGATMAGYARORSZÁGI OLAJ- ÉS VEGYIPARI RT. (Győr) 1929. üzletvévi mérlegében 50.000 P alaptőke mellett 20.714 P veszteséget mutat ki.

A POROSZLÓI HENGERMALOM ÉS GOZFÜRESZ RT. 1929. üzletvévi mérlegét 120.000 P alaptőke mellett 70.050 P veszteséggel zárta.

A HAZAI TEXTILIPAR RT. (Alkotmány u. 8) most tette közzé 1928. és 1929. üzletvévi mérlegét, amelyek közül az előbbi 500.000 P alaptőke mellett 357.204 P veszteséggel, az utóbbit pedig 1.091.346 P veszteséggel zárta. A november 12-ére kitűzött közgyűlés határozta a felszámolás kimondású és a felszámoló megválasztása tárgyában is,

KÜLFÖLDI PÉNZPIAC

AZ OSZTRÁK NEMZETI BANK november 7-iki kimutatása szerint a bankjegyforgalom 61.71 millióval 973.48 millió schillingre csökkent. A girokövetelések tétele 33.98 millióval emelkedett, míg a leszámított váltók tétele 6.09 millióval 95.50 millió schillingre apadt. Jelentősen csökkent az érekeszet 12.45 millióval, 428.03 millió schillingre.

KÜLFÖLDI ÁLLAMPAPÍR KIBOCSÁTÁSA. Brüsszelből jelentik: A belga kormány elhatározta, hogy 1.320.000.000 frank belső kölcsönt vesz fel, 700.000.000 frankos amerikai kölcsöne visszafizetésére és a költségvetés deficitjének eltüntetésére. — Zürichből jelentik, hogy Zürich városa 25 millió svájci frankos 5%-os kölcsönnek 4%-osra való konvertálása nem sikerült, mert a közönség nem eszélte be megfelelő mennyiségben kötvényeit. Ugy látszik, a jelenlegi pénzügyi viszonyok nem alkalmasak a 4%-os címleket kibocsátására.

BANKBUKÁSOK SOROZATA AMERIKÁBAN. A fizetésképtelenségi hullám az Egyesült Államokban elsősorban a bankszakmában érezteti hatását. A folyó év első két hónapjában — a clevelandi bankárkongresszuson elhangzott előadás szerint — 536 bankintézet és bankcég lett fizetésképtelen. Közöttük számos tekintélyes intézet, amely jelentős összegű betét fölött rendelkezett. A fizetésképtelen bankok között 71 tagja volt a Federal Reserve Bank szervezetnek. Különösen a középamerikai városokban, így elsősorban Chicagóban jelentettek nagy számmal inszolvenciákat.

ÖTVENHATMILLIÓ DOLLÁR PASSZIVA EGY HÓNAPBAN. Newyorkból jelentik: A fizetésképtelenségi hullám, a legújabb statisztikai jelentések szerint ijesztő mértékben emelkedik. A legutolsó kimutatás szerint, mely szeptember hónapról szól, 2124 fizetésképtelenséget jelentettek be, több mint ötvenhatmillió dollár passzívalal. Augusztus hónapban 1993 fizetésképtelenség volt, negyvenhat millió dollár passzívalal, míg a múlt év szeptember hónapjában 1822 cég vált fizetésképtelenné harmincegy millió dollár passzívalal. A tavalyi fizetésképtelenségi statisztikához képest ez évben eddig több, mint nyolcvan százalékkal emelkedett a fizetésképtelenségek száma.

A NÉMET BANKOK TAKARÉKOSKODNÁK. Berlinből érkezett jelentések szerint a német nagybancok akciót indítottak meg az üzleti költségek csökkentése céljából. Azoknak az alkalmazottaknak a fizetését, akik nem esnek fizetési díjszabás alá, tehát a cégezetőket, diszpanzósokat, osztályvezetőket, pénztárosokat stb. beszállítják. A leszámítás mérvé a fizetés nagysága szerint progresszív: 8000 márka évi fizetésig 5%, azonfelel 10—15% lesz. A fizetés csökkentéséhez bevonják az igazgatókat és a legfőbb vezetéssel megbízott bankvezetőket is. Redukálják továbbá a tantiémeket, sőt az osztalékokat is.

A GAZDASÁGI DEPRESSZIÓ AUSZTRIÁBAN VÁLTOZATLANUL TART. Mint nekünk Bécsből jelentik, az osztrák konjunkturakutató intézet havi jelentése meglehetősen pesszimistikus képet ad Ausztria gazdasági helyzetéről. A konjunktúra lefelé haladó vonalában az ősz nem hozta meg a várt javulást. Számos vonatkozásban az árak további hanyatlása és a legközelebbi politikai alakulás általános bizonytalansága a depressziós momentumokat még inkább kiélezte. Sovány vigasztalás, hogy a nagy világgállamokban is kevés kilátás van a gazdaság megélénkülésére a tél vége előtt és legalább addig Ausztriában is a depresszió megmaradásával kell számolni, ha csak az alapvető feltételekben valami lényeges változás nem áll be. A pénzügyi fejlődés és a jelentős meglehetősen kedvezőnek mondja és különösen kiemeli, hogy a valutapolitikai helyzet javult, amennyiben a Nemzeti bank fedezeti aránya növekedett és a devizaárfolyamok kedvezően alakultak. Ebből arra lehet következtetni, hogy Ausztriában, Németországtól eltérően, a politikai események nem okoztak tökéremódást. Az egyes gazdasági ágak helyzetében nem igen állott be változás, nagyjából és általánosságban nem mutatnak kedvező képet.

BIZTOSÍTÁS

A postatarifák emelése rendkívül súlyos a biztosítókra is

A biztosítási üzlet természetéből következően, hogy roppant nagyarányú levezetéssel kapcsolatos. Különösen az utóbbi esztendőben, amikor a biztosító társaságok a vidéki díjbehajtást tudvalevőleg a központosított inkasszóval cserélték fel és a helyi ügynököket kikapcsolták. Ilyenformán azokat a figyelmetéseket és felszólításokat, amelyeket a múltban az illető községekben lakó helyi képviselő személyesen látott el, most már írásban eszközlik és ha az egyszerű figyelmetéseknél nincsen kellő eredményük, úgy az 1927. évi X. t. c. értelmében ajánlott felszólításokra kerül a sor, amelynek portója eddig 46 fillér volt, az új rendelet szerint pedig egyszerűben felszólított 70 fillérre. Az emelés tehát ebben a vonatkozásban több, mint 50%, ami önként értendő, igen erősen megduzzasztja a biztosító társaságoknak amugy is viszonylag tulmagas portó kiadásait.

Az intézetek számára komoly gondot jelent, hogy mostanság, amikor az üzlet, menet az általános gazdasági helyzetből folyólag amugy is votatott és amikor éppen a gazdasági krízis folytán, mint világszerte mindenütt, nálunk is, egyre

Elapadt a tűzágazat

A gazdasági válság hatását a biztosító társaságok rendkívül módon sulylik meg. Nemesak azáltal, hogy kárarányuk egyre rosszabbodik, minthogy világszerte a súlyos gazdasági helyzetben romlik a szubjektív kockázat, hanem igen számottevő állománybeli kiesést jelentenek nálunk az egyre ismétlődő díjleszállítások, törlések, melyek nagy része behajtatlanságra, a biztosított félnek megrendült bonitás-ára vezethető vissza.

Ezeket a hiányokat az új üzletszerzés volna hivatva pótolni és ellensúlyozni, azonban a vidéki képviselőknek csaknem egyértelmű jelentése szerint a tűzágazatban az új üzletszerzés roppant módon meglehetősen, mert a felvehető anyag tudvalevőleg az 1927. X. t. c. alapján még hosszú időre le van rögzítve, az eddig még igen tekintélyes számú biztosítatlan feleket pedig a jelen helyzetben rendkívül nehéz, sokszor lehetetlen megnyerni a biztosítás ügyének. Így tehát az új üzletághelyi gyarapodás egyre kisebb, párhuzamosan a törlések növekedésével, ami végeredményben arra enged következtetni, hogy a folyó évi mérlegeknek végső számadatai a múlt évihez képest előreláthatólag ültetőfogalmi szempontból egyáltalában nem fognak mutatkozni, már pedig tavaly, amikor ugyancsak nehéz viszonyok között álltunk, a biztosítók általában mégis állományuknak vagy 10%-os gyarapodását jelenthették.

Megnyugtató legfeljebb a mai vidéki tűzbiztosítási üzletben, hogy a díjbehajtás eredménye a nagy pénzszűke dacára is kielégítő és egészen bizonyos, hogy a további üzletfejlesztésnek bázisát kizárólag a szervezési munkának erőteljes folytatása nyújtja, amihez azonban sok sok pénz szükséges.

Sok a betöréskár

A téli időszak, a már kora délután bekövetkező sötétség, általában mindenkor a betörések fokozódását jelentette, ezt tapasztaljuk sajnos mostanság is, amikor még a gazdasági krízis, a munkanélküliség és egyéb morális okok is növelik a bűnözők számát.

Alig mulik el nap, hogy a nagyobb biztosító társaságok újabb betöréskárjelentéseket ne kapnának és ami különösen szomorú, nem ritka az olyan eset, amikor betöréssel szenvedett üzlettulajdonosra is *ganna háral*, miként azt az elmúlt napokban is indokoltan tapasztalhattuk.

Mindez a biztosító vállalatokat a betörésbiztosítási kockázat szigorúbb megrostálása és az újonnan felajánlott üzletek megválogatására készteti. Vannak nagy társaságok, melyek bizonyos szakmából, így pl. *ékszerészek részéről* biztosításokat már egyáltalán nem vállalnak, mely álláspontnak helyessége talán

emelkedik a kárarány és rosszabbodik a szubjektív kockázat, hogy ilyen nehéz helyzetben még a portóköltségek megdrágításával is nehezebbé válik a biztosítók boldogulása.

Akár a távirati forgalomra gondolunk, amelynek tarifáját szintén lényegesen felelemlik, akár a telefondíjak drágítására, akár pedig a legsúlyosabb tételt képező levelelportó többletére, mindenben igen komoly vállalkozásoknak újabb megterhelése és talán az egész gazdaság, amely éppen az üzlet természetéből folyó tulzott írásbeliség következtében amnyira volna sújtva a portóemelést által, mint a valorizációt adó és egyéb súlyos terheket sulyló biztosítási intézmény.

A társaságok joggal gondolkodhatnak azon, hogy a postadíjak emeléséből kifolyólag bizonyos szigorító rendszabályokat alkalmaznak saját képviselőikkel szemben, a felekkel váltott felszólítólevél formában, azonban itt roppant nehéz eredményesen fellépni akkor, amidőn törvényes intézkedés írja elő a biztosítók számára a felek különböző időpontokban történő felszólításait.

vitatható, mindenestre azonban tény, hogy ilyképpen mentesülnek sorozatos arany- és ékszeráru kereskedők betöréses kárjelentéseitől.

Már megint összeomlott egy nagy német biztosító-társaság

Az *Assicuranz-Union von 1865* hamburgi biztosító társaság ellen a törvényszék a felszámolással kapcsolatos egyeségi eljárást megindította. A megállapított státusz szerint az aktívák 13.95 millió márkára rugnak 18.25 millió márka passzívalakkal szemben. A 7 millió márka részvénytőke és a 900.000 márka tartalékok egészen elveszték, de a hitelezők is a legjobb esetben 70%-os kvótát kaphatnak. Ez a helyzet kirívó ellentétben van a társaságnak nemrégiben publikált 1929 évi zárszámadásaival, amelyek mindössze 431.063 márka veszteséget mutattak ki, holott a biztosító intézet egész vesztesége előreláthatólag jóval meghaladja majd a 12 millió márkát. A könnyelmű ügyvezetésnek jele többek között az is, hogy a technikai tartalékokat a vizsgálat szerint a kimutatott 14.8 millióról legalább 6.5 millióval fel kell emelni, mert 17 millió márka díjtartalék engedményeseke kezében van.

TÖNKREMENÉS ESETÉRE SZÓLÓ BIZTOSÍTÁST* vezettek be Amerikában. A rendkívül nagyméretű amerikai tőzdekrach után jövedelmező új biztosítási üzletág fejlődött ki Newyorkban. Biztosítóvállalatok létesültek, amelyek a tőzsdén spekuláló börzianereket élethossziglan fizetendő éjjáradékkal mentik meg — letörésük esetében — a tőkéletes elszegényedéstől. A newyorki tőzsdé spekulánsai, akik az elmúlt esztendő alatt háromszor is éltek át nagy tőzdei krachokat, rendkívül nagy számmal keresik fel az új biztosítókat, amelyek lehetővé teszik nekik a tőzsdén való további, sőt fokozott hazardériával való tevékenységet.

KÖZLEKEDÉS

A KÖRMENT-NEMETUJVÁRI HELYIÉRDEKŰ VASUT RT. (Hold u. 25) november 25-én rendkívüli közgyűlést tart, amely határoz a vasutvonalnak Ausztria területére eső részének megváltása tárgyában az osztrák kormánnyal létesítendő megállapodás felett.

A PANNÓNIA MAGYAR TENGERSZÁLLÍTÓ RT. (I., Otthon u. 10) november 19-én tartandó r. k. közgyűlése határoz az alaptőkének 280.000 P-vel 560.000 P-re való felemelése tárgyában.

JOGSZOLGÁLTATÁS

Kölcsönszerződés felmondása kamatfizetési késedelem miatt

Felperes két évre 10.000 pengőt adott kölcsön alperesnek. Alperes nem fizette meg a kikötött kamatokat, mire felperes jóval a két év eltelté előtt felmondja a kölcsönt. A behajtási perben alperes a kereset időelőltiségeivel védekezik. A Kuria marasztal, mert:

a kölcsönszerződés azt tartalmazza, ugyan, hogy öv. A. A.-né a per tárgyánál szolgáló 10.000 pengőt 1929. évi február 1-től kezdődő két évre, vagyis 1931. évi február 1-ig bezárólag adja kölcsön Sz. A.-nak, s a szerződésben a hitelező javára felmondás joga kikötve nincs, azonban, amint a fellebbezési bíróság helyesen rámutatott, ez a rendelkezés a hitelező terhére csak arra az esetre állapítja meg azt a kötelezettséget, hogy a kölcsönszerződés kikötött időtartamát meg nem változtathatja, ha az adós a maga részéről a szerződésbeli kötelezettségeknek szintén eleget tesz.

A hitelező ugyanis nyilván abban a fellebbezésben kötötte le a kölcsön adott összeget az adós javára két évi időtartamra, hogy a töke használati ellenértékét ettől szintén a szerződés rendelkezési szerinti kapja s ha ebből eredő jogát az adós azzal, hogy a kamatok fizetését elmulasztotta, meghátrált, mint szerződésessége nem hivatkozhat, hanem a hitelező felmondását túrni köteles annál is inkább, mert a szerződés a hitelezővel szemben oly tilalmat, mely szerint a szerződést felmondás útján semmi körülmények között sem szüntetheti meg, nem tartalmaz. C. VII. 2605—1930. Göth, 1930. X. 14.

Valorizációs kereset benyújtásának határideje

Felperes 1929 április 2-án tejeszt elő perújítási keresetet valorizációs igénye tárgyában. Arra hivatkozik, hogy bár a törvény s életbelépési rendelet értelmében a kereset március 31-ig lett volna beadandó, azonban március 31-e vasrnapra, április 1-e pedig husvét hétfőjére esett s így a K. T. 329. §. ut. bek. és a Pp. 449. §. ut. bek. értelmében keresetét a következő hétköznapon is beadhatja. A Kuria elsőbíróságok visszautasító ítéletét helybenhagyja, mert:

Az 1928. évi XII. tc. 3. §-a értelmében átértékelés iránt az emek a törvénynek a m. kir. minisztérium részéről az 1900—1928. M. E. számú rendelettel 1928. évi április hó 1. napján megállapított életbelépése előtt lejárt pénztartozás tekintetében — ha csak a törvény a kereset megindítására rövidebb határidőt nem nem szab — csak a most megjelölt életbelépés napjától számított egy éven belül lehet a bíróság előtt kérelmet előterjesztetni.

Ez a határidő azonban — mert az az átértékelési jogok az ezen az idézett törvényen alapuló és az itt megállapított határidőhöz kötött korlátoltságát foglalja magában — hivatalból figyelembe vesző — jogvesztő — záros határidő.

E jogvesztő záros határidő pedig — függetlenül attól, hogy annak réppontja vasárnapra, illetőleg Gergely naptár szerint az ezen a napon volt husvéti ünnepra is esett — egyéb törvényes rendelkezés hiányában az adott esetben a fentebb megjelölt törvénynek ugyanott megállapított életbelépése napjától számított egy évi határidő utolsó napján, azaz 1929. évi március hó 31. napján végződt.

A K. T. 329. §-ának utolsó bekezdésében az ügyletek teljesítésére, és a Pp. 449. §-ának utolsó bekezdésében a perbeli eszlekmények foganatosítására vonatkozó valamint egyéb jogszabályban foglalt az a rendelkezés pedig, hogy ha a határidő utolsó napja Vasárnapra, Gergely naptár szerint közönséges ünnepnapra, vagy nemzeti ünnepnapra esik, az a legközelebbi hétköznapon jár le, idevonatkozó törvényes rendelkezés hiányában a fentebb megjelölt jogvesztő záros határidő réppontjának megállapításánál még joghasonlatosság útján sem alkalmazható. C. IV. 2059—1929. Ternovszky, 1930. IX. 17.

Ezeket a kuriai határozatokat a *Jogi Hírlap* közli.

KÜLFÖLDI PÉNZPIAC

AZ OSZTRÁK NEMZETI BANK november 7-iki kimutatása szerint a bankjegyforgalom 61.71 millióval 973.48 millió schillingre csökkent. A girokövetelések tétele 33.98 millióval emelkedett, míg a leszámított váltók tétele 6.09 millióval 95.50 millió schillingre apadt. Jelentékebben csökkent az értékszlet 12.45 millióval, 428.03 millió schillingre.

KÜLFÖLDI ÁLLAMPAPÍR KIBOCSÁTÁSA. Brüsszélből jelelik: A belga kormány elhatározta, hogy 1.320.000.000 frank belső kölcsönt vesz fel, 700.000.000 frankos amerikai kölcsöne visszafizetésére és a költségvetés deficitjének eltüntetésére. — Zürichből jelelik, hogy Zürich városa 25 millió svájc frankos 5%-os kölcsönnek 4%-osra való konvertálása nem sikerült, mert a község nem cserélte be megfelelő mennyiségben kötvényeit. Ugy látszik, a jelenlegi pénzügyi viszonyok nem alkalmasak a 4%-os címletek kibocsátására.

BANKTÖRTÉNEK SOROZATA AMERIKÁBAN. A fizetési képtelenségi hullám az Egyesült Államokban elsősorban a bankszakmában érezteti hatását. A folyó év első két hónapjában — a clelandi bankkongresszuson elhangzott előadás szerint — 536 bankintézet és bankcég lett fizetési képtelen, közöttük számos tekintélyes intézet, amely jelentékeny összegű betét fölött rendelkezett. A fizetési képtelen bankok között 71 tagja volt a Federal Reserve Bank szervezetnek. Különösen a középső amerikai városokban, így elsősorban Chicagóban jelentek nagy számmal inszolvenciákat.

ÖTVENHATMILLIÓ DOLLÁR PASSZIVA EGY HÓNAPBAN. New-yorkból jelelik: A fizetési képtelenségi hullám, a legújabb statisztikai jelentések szerint ijeszti mértékben emelkedik. A legutolsó kimutatás szerint, mely szeptember hónapról szól, 2124 fizetési képtelenséget jelentettek be több mint ötvenhatmillió dollár passzíval. Augusztus hónapban 1963 fizetési képtelenség volt, negyvenhat millió dollár passzíval, míg a múlt év szeptember hónapjában 1822 cég vált fizetési képtelenné harmincegy millió dollár passzíval. A tavalyi fizetési képtelenségi statisztikához képest az évben eddig több, mint nyolcvan százalékkal emelkedett a fizetési képtelenségek száma.

A NÉMET BANKOK TAKARÉKOSKODNAK. Berlinből érkező jelentések szerint a német nagybankok akciót indítottak meg az üzleti költségek csökkentése céljából. Azoknak az alkalmazottaknak a fizetését, akik nem ennek fizetési díjszabás alá, tehát az érvényesítést, diszponenséket, az ügyvezetőket, pénztárfőnököket stb. leszállítják. A leszállítás mérvé a fizetés nagysága szerint progresszív; 8000 márka évi fizetés 5%, azonfelül 10—15% lesz. A fizetés csökkentésébe belevonják az igazgatókat és a legfőbb vezetéssel megbízott bankvezetőket is. Redukálják továbbá a tantiémeket, sőt az osztalékokat is.

A GAZDASÁGI DÉPRESSZIÓ AUSZTRIÁBAN VÁLTOZTATLANUL TART. Mint nekünk Bécsből jelelik, az osztrák konjunkturakutató intézet havi jelentése meglehetősen pesszimistikus képet ad Ausztria gazdasági helyzetéről. A konjunktúra lefelé haladó vonalában az ősz nem hozta meg a várt javulást. Számos vonatkozásban az ország további hanyatlása és a legközelebbi politikai alakulás általános bizonytalansága a depressziós momentumokat még inkább kiélezte. Sovány vigasztalás, hogy a nagy világállamokban is levés kilátás van a gazdaság megélénkülésére a tél vége előtt és legalább addig Ausztriában is a depresszió megmaradásával kell számolni, hacsak az alapvető feltételekben valami lényeges változás nem áll be. A pénzügyi fejlődését a jelentős meglehetősen kedvezőnek mondja és különösen kiemeli, hogy a valutapolitikai helyzet javult, amennyiben a Nemzeti bank fedezeti aránya növekedett és a devizaárfolyamok kedvezően alakultak. Ebből arra lehet következtetni, hogy Ausztriában, Németországtól eltérően, a politikai események nem okoztak tökélyamodást. Az egyes gazdasági ágak helyzetében nem igen állott be változás, nagyjából és általánosságban nem mutatnak kedvező képet.

BIZTOSÍTÁS

A postatarifák emelése rendkívül súlyos a biztosítókra is

A biztosítási üzlet természetéből következő, hogy roppant nagyarányú levezetéssel kapcsolatos. Különösen az utóbbi esztendőben, amikor a biztosító társaságok a vidéki díjbehajtást tudvalevőleg a központosított inkasszóval cserélték fel és a helyi ügynököket kikapcsolták. Ilyenformán azokat a figyelmeztetéseket és felszólításokat, amelyeket a multban az illető községekben lakó helyi képviselő személyesen látott el, most már írásban eszközöl és ha az egyszerű figyelmeztetéseknél nincsen kellő eredményük, úgy az 1927. évi X. t. c. értelmében ajánlott felszólításokra kerül a sor, amelynek portója eddig 46 fillér volt, az új rendelet szerint pedig egyszerűen felszökött 70 fillérré. Az emelés tehát ebben a vonatkozásban több, mint 50%, ami önként értendő, igen erősen megduzzasztja a biztosító társaságoknak amugy is viszonylag tulmagas portó kiadásait.

Az intézetek számára komoly gondot jelent, hogy mostanság, amikor az üzletmenet az általános gazdasági helyzetből folyólag amugy is votatott és amikor éppen a gazdasági krízis folytán, mint világszerte mindenütt, nálunk is, egyre

Elapadt a tűzágazat

A gazdasági válság hatását a biztosító társaságok rendkívüli módon szenvedik meg. Nemesak azért, hogy kárányuk egyre rosszabbodik, minthogy világszerte a súlyos gazdasági helyzetben romlik a szubjektív kockázat, hanem igen számottevő állománybeli kiesést jelentenek nálunk az egyre ismétlődő díjleszállítások, törlések, melyek nagy része behajthatatlanságra, a biztosított félnek megrendült bonítására vezethető vissza.

Ezeket a hiányokat az új üzletszerzés volna hivatva pótolni és ellensúlyozni, azonban a vidéki képviselőknek csaknem egyértelmű jelentése szerint a tűzágazatban az új üzletszerzés roppant módon megnehezült, mert a felvehető anyag tudvalevőleg az 1927. X. t. c. alapján még hosszú időre le van rögzítve, az eddig még igen tekintélyes számú biztosítatlan feleket pedig a jelen helyzetben rendkívül nehéz, sokszor lehetetlen megnyerni a biztosítás ügyének. Így tehát az új üzletágbeli gyarapodás egyre kisebb, párhuzamosan a törlések növekedésével, ami végeredményben arra enged következtetni, hogy a folyó évi mérlegeknek végső számadatai a mult évihez képest előreláthatólag üzletforgalmi szempontból egyáltalán nem fognak mutatathatni, már pedig tavaly, amikor ugyancsak nehéz viszonyok között élünk, a biztosítók átlagban mégis állományuknak vagy 10%-os gyarapodását jelenthették.

Megnyugtató legfeljebb a mai vidéki tűzbiztosítási üzletben, hogy a díjbehajtás eredménye a nagy pénzügyi dacára is kielégítő és egészen bizonyos, hogy a további üzletfejlesztésnek bázisát kizárólag a szervezési munkának erőteljes folytatása nyújtja, amihez azonban sok sok pénz szükséges.

Sok a betöréskár

A téli időszak, a már kora délután következő sötétség, általában mindenkor a betörések fokozódását jelentette, ezt tapasztaljuk sajnos mostanság is, amikor még a gazdasági krízis, a munkanélküliség és egyéb morális okok is növelik a bűnözők számát.

Alig mulik el nap, hogy a nagyobb biztosító társaságok újabb betöréskárjelentéseket ne kapnának és ami különösen szomorú, nem ritka az olyan eset, amikor betörést szenvedett üzlettulajdonosra is gyarmat, miként azt az elmúlt napokban is indokoltan tapasztalhattuk.

Mindez a biztosító vállalatokat a betörésbiztosítási kockázat szigorubb megrostálása és az ujonnan felajánlott üzletek megválogatására készteti. Vannak nagy társaságok, melyek bizonyos szakmából, így pl. ékszerészek részéről biztosításokat már egyáltalán nem vállalnak, mely álláspontnak helyessége talán

emelkedik a kárány és rosszabbodik a szubjektív kockázat, hogy ilyen nehéz helyzetben még a portóköltségek megdrágításával is nehezebbé válik a biztosítók boldogulása.

Akár a távirati forgalomra gondolunk, amelynek tarifáját szintén lényegesen felemlik, akár a telefondíjak drágítására, akár pedig a legsúlyosabb tételt képező levélportó többletére, mindenben igen komoly összegekre fog rugni a biztosító vállalatoknak újabb megterhelése és talán az egész gazdaság, amely éppen az üzlet természetéből folyó tulzott irásbeliség következtében annyira volna sújtva a portóemelés által, mint a valorizációt adó és egyéb súlyos terheket sanyló biztosítási intézmény.

A társaságok joggal gondolkodhatnak azon, hogy a postadíjak emeléséből kifolyólag bizonyos szigorító rendszabályokat alkalmaznak saját képviselőikkel szemben, a felekkel váltott felszólítólevél formában, azonban itt roppant nehéz eredményesen fellépni akkor, amikor törvényes intézkedés írja elő a biztosítók számára a felek különböző időpontokban történő felszólításait.

vitatható, mindenestre azonban tény, hogy ilyképpen mentesülnek sorozatos arany- és ékszerű kereskedők betöréses kárjelentéseitől.

Már megint összeomlott egy nagy német biztosító-társaság

Az Assekuranz-Union von 1865 hamburgi biztosító társaság ellen a törvényeszk a felszámolással kapcsolatos egyeségi eljárást megindította. A megállapított státusz szerint az aktívák 13.95 millió márkára rugnak 18.25 millió márka passzívakkal szemben. A 7 millió márka részvénytőke és a 900.000 márka tartalékok egészen elvesztek, de a hitelezők is a legjobb esetben 70%-os kvótát kaphatnak. Ez a helyzet kirívó ellentétben van a társaságnak nemrégiben publikált 1929 évi zárszámadásaival, amelyek mindössze 431.063 márka veszteséget mutattak ki, holott a biztosító intézet egész vesztesége előreláthatólag jóval meghaladja majd a 12 millió márkát. A könnyelmű ügyvezetésnek jele többek között az is, hogy a technikai tartalékokat a vizsgálat szerint a kimutatott 14.8 millióról legalább 6.5 millióval fel kell emelni, mert 17 millió márka díjtartalék engedmények kezében van.

TÖNKREMENÉS ESETÉRE SZÓLÓ BIZTOSÍTÁST* vezettek be Amerikában. A rendkívül nagyméretű amerikai tőzdekrach után jövedelmező új biztosítási üzletág fejlődött ki New Yorkban. Biztosítótársaságok létesültek, amelyek a tőzsdén spekuláló borsziánereket élethossziglan fizetendő évjáradékkal mentik meg — letörésük esetében — a tőkéletes elszegényedéstől. A newyorki tőzsde spekulánsai, akik az elmúlt esztendő alatt háromszor is éltek át nagy tőzsdéi krachokat, rendkívül nagy számmal keresik fel az új biztosítókat, amelyek lehetővé teszik nekik a tőzsdén való további, sőt fokozott hazárdériával való tevékenységet.

KÖZLEKEDÉS

A KÖRMEND-NEMETUJVÁRI HELYIÉRDEKŰ VASUT RT. (Hold u. 25) november 25-én rendkívüli közgyűlést tart, amely határoz a vasutvonalnak Ausztria területére eső részének megváltása tárgyában az osztrák kormánnyal létesítendő megállapodás felett.

A PANNÓNIA MAGYAR TENGERSZÁLLÍTÓ RT. (I., Otthon u. 10) november 19-én tartandó r. k. közgyűlése határoz az alaptőkének 280.000 P-vel 500.000 P-re való felemlése tárgyában.

JOGSZOLGÁLTATÁS

Kölcsönszerződés felmondása kamatfizetési késedelem miatt

Felperes két évre 10.000 pengőt adott kölcsön alperesnek. Alperes nem fizette meg a kikötött kamatozatot, mire felperes jóval a két év eltelte előtt felmondja a kölcsönt. A behajtási perben alperes a kereset időelőltiségevel védekezik. A Kuria marasztal, mert:

a kölcsönszerződés azt tartalmazza, ugyan, hogy öv. A. A.-né a per tárgyául szolgáló 10.000 pengőt 1929. évi február 1-től kezdődő két évre, vagyis 1931. évi február 1-ig bezárólag adja kölcsön Sz. A.-nak, s a szerződésben a hitelező javára felmondás joga kikötve nincs, azonban, amint a fellebbezési bíróság helyesen rámutatott, ez a rendelkezés a hitelező terhére csak arra az esetre állapítja meg azt a kötelezettséget, hogy a kölcsönszerződés kikötött időtartamát meg nem változtathatja, ha az adós a maga részéről a szerződésbeli kötelezettségeknek szintén eleget tesz.

A hitelező ugyanis nyilván abban a fellebbezésben kötötte le a kölcsön adott összegét az adós javára két évi időtartamra, hogy a tőke használati ellenértékét ettől szintén a szerződés rendelkezése szerint kapja s ha ebből eredő jogát az adós azaz, hogy a kamatok fizetését elmulasztotta, meghiusította, mint szerződéses jogát a szerződés reá kedvező rendelkezéseire nem hivatkozhat, hanem a hitelező felmondását túrn köteles annál is inkább, mert a szerződés a hitelezővel szemben oly tilalmat, mely szerint a szerződést felmondás után semmi körülmények között sem szüntetheti meg, nem tartalmaz. C. VII. 2605—1930. Göth, 1930. X. 14.

Valorizációs kereset benyújtásának határideje

Felperes 1929 április 2-án tejeszt elő perújítási keresetet valorizációs igény tárgyában. Arra hivatkozik, hogy bár a törvény s életbelépési rendelet értelmében a kereset március 31-ig lett volna beadandó, azonban március 31-e vasnapra, április 1-e pedig husvét hétfőjére esett s így a K. T. 329. §. ut. bek. és a Pp. 449. §. ut. bek. értelmében keresetét a következő hétköznapon is beadhatja. A Kuria elsőbíróságok visszautasító ítéletét helybenhagyja, mert:

Az 1928. évi XII. tc. 3. §-a értelmében átértékelés iránt az ennek a törvénynek a m. kir. minisztérium részéről az 1400—1928. M. E. számú rendelettel 1928. évi április hó 1. napjában megállapított életbelépése előtt lejárt pénztartozás tekintetében — hacsak a törvény a kereset megindítására rövidebb határidőt nem nem szab — csak a most megjelölt életbelépés napjától számított egy éven belül lehet a bíróság előtt kérelmet előterjeszteni.

Ez a határidő azonban — mert az az átértékelési jognak az ezen az idézett törvényen alapuló és az itt megállapított határidőhöz kötött korlátozottságát foglalja magában — hivatából figyelembe vendő — jogvesztő — záros határidő.

E jogvesztő záros határidő pedig — függetlenül attól, hogy annak végpontja vasárnapra, illetőleg Gergely naptár szerint az esen a napon volt husvéti ünnepnapra is esett — egyéb törvényes rendelkezés hiányában az adott esetben a fentebb megjelölt törvénynek ugyanott megállapított életbelépése napjától számított egy évi hááridő utolsó napján, azaz 1929. évi március hó 31. napján végződött.

A K. T. 329. §-ának utolsó bekezdésében az ügyletek teljesítésére, és a Pp. 449. §-ának utolsó bekezdésében a perbeli cselekmények foganatosítására vonatkozó valamint egyéb jogszabályban foglalt az a rendelkezés pedig, hogy ha a határidő utolsó napja Vasárnapra, Gergely naptár szerint közönséges ünnepnapra, vagy nemzeti ünnepnapra esik, az a legközelebbi hétköznapon jár le, idevonatkozó törvényes rendelkezés hiányában a fentebb megjelölt jogvesztő záros határidő végpontjának megállapításánál még joghasonlatosság útján sem alkalmazható. C. IV. 7059—1929. Ternovszky, 1930. IX. 17.

Ezeket a kuriai határozatokat a Jogi Hírlap közli.

Korlátolt felelősségű társaságok a könyvvizsgáló szempontjából

Írta: **dr. Kozma Károly,**
kamarai hites revizor

Mérlegszerkesztés.

A kft. mérlegének szerkesztését figyelemmel a konkurrenciára, az osztalék állományára, adózásra stb. vagyis mindig saját érdekeinek megóvása szempontjából fogja megoldani. A mérlegszerkesztés rész legalább is könyvelési szakismeretet tételez fel. Ha tehát arra van kötelezve a kft., hogy valódi mérleget készítsen, ez nem mond egyebet, mint hogy a mérleg minden hozzáférő tag részére elég világos és áttekinthető legyen, főleg a vállalat fizetőképessége felől. A törvény nem elégedett meg azzal, hogy nagyjében megállapítsa az értékelésnél követhető főbb szabályokat, hanem a mérlegszerkesztés könyvelés-technikai része tekintetében is adott néhány utasítást. A törvény által megszabott irányelvek nem követhetők a tagokat a mérleg felállítására, hiszen a könyvelési szakember részére is súlyos feladat, hogy milyen elvek szerint kell egy társaság vagyoni helyzetét, különösen pedig fizetőképességét és mobilitását tárgyilagosan megállapítani. Az értékelésre vonatkozó rendelkezések szigorúan törekedjenek a mérleg valódiságára. Ezt a valódiságot nemcsak az üzleti szoliditás, hanem a törvényes rendelkezések is mind pesszimiztikusan értelmezik úgy, hogy az aktívák a valószínűságnál inkább alacsonyabban, a passzívák inkább magasabban értékeltessenek.

A Kft. értékelési szabályai.

Nagy általánosságban vizsgálván a kft. értékelési szabályait, azt látjuk, hogy a törvény nem áll utjában a titkos tartalékok kepezésének. Nevezetesen a tőzsdei és piaci árral bíró értékpapiroknál és aruknál az árfolyami, azaz piaci és a beszerzési érték közül a kisebbet fogadja el, sőt a tőzsdei árfolyammal nem bíró értékpapiroknál a beszerzési áról az esetleges értékesítéskor levonni engedi. Egyéb tárgyaknál is legfeljebb a beszerzési értéket (termelési árát) írja elő, kivéve, ha a forgalmi érték ennél is kisebb, amikor az utóbbi értéket fogadja el. A nem eladásra, hanem az üzem folytatására szánt vagyontárgyakat és értékeket is legfeljebb a beszerzési értékben szabad felvenni, de a társaság kötelezve van a használatból előálló értékesítéskor a fenti értékből levonásba venni vagy ezzel azonos nagyságú leírású tételt a passzívák közé beállítani. A törvény a vagyontárgyak és értékek között példászerűen felsorol jogokat, engedélyeket, szabadalmakat, védjegyeket stb., amelyek imaginárius természetűknél fogva sem értékelhetők magasabban, mint amennyiben a társaságnak kerültek.

A törvény magyarázata előtt aggályt keltett a tőzsdei árral bíró értékpapirok és aruk mérlegelésére vonatkozó azon intézkedés, hogy ha az üzleti év utolsó negyedében birt tőzsdei árfolyam alapján vizsgált érték meghaladja a beszerzési vagy az előállítás árát, ezen érték és az átlagos tőzsdei árfolyam közti különbséget (mint nem realizált nyereséget) arcfolyamkülönbséti tartalék címén a terhek közé kell beállítani. E rendelkezés standéka is az volt, hogy nem realizált nyereségeket ne lehessen felosztani, mégis az 57. §. 1. bekezdése nem számolt ezzel az eshetőséggel, hogy az illető vagyontárgy részének az üzleti év utolsó negyedében átlagos ára ugyan magasabb lehet, mint a beszerzési ára, de az évvégi mérleg fordulónapján az illető vagyontárgy értéke még a beszerzési áránál is kisebb lesz. Ilyen esetben az üzleti év végén mutatkozó ár felel meg a valódiság forgalmi értéknek és kétségtelen, hogy a törvény nem szolgálja a mérleg valódiságát, ha meg nem engedné, hogy a kérdéses vagyontárgyak a mérlegben ezen legalacsonyabb áron legyenek felvehetők. Ennél a tárgynál sokan azt is szövezték, hogy a mérleg értékek helyesebben vagyontárgyak részénél ugyanakkor emelkedés állhat be, amikor egy más részüknél csökkentés állhat elő. Ez esetekben indokoltnak látszott volna egy belső értékkiegyenlítés, amelynek végrehajtására azonban a szabvány szerinti értelmezése mellett nincs lehetőség. Ugyancsak ezen kérdésben kapcsolatban lett megemlítve az, hogy a német részvényjog reformjának megbeszélése alkalmából hasonló aggály merült fel, vajjon a fennálló szabályozás

nem fog-e odavezetni, hogy pl. az értékpapirok a mérlegbe mindig aláértékkelve jutnak, vagy nem fogja-e kényszeríteni a kft.-okat, hogy veszteségük kiegyenlítésére szükséges nyereséget úgy állítsák elő, miszerint röviddel a mérleg fordulónapja előtt eladják és utána visszavásárolják ugyanazokat az értékpapirokat. A törvény hivatott magyarázójának sikerült ezen aggályokat eloszlatni, mert bár az egyes vagyontárgyak csoportjában egy belső értékkiegyenlítés megengedhetlennek tart, viszont koncedálta, hogy a kft.-nak is a K. T. alapján a rendes kereskedőtől követelt elvek szerint kell mérlegét szerkesztenie; így az utolsó negyedév középárfolyamát terjedő értékben csak akkor szabad értékelni, ha a papír vagy áru árfolyama, illetve piaci ára az üzleti év utolsó napján ennél az utolsó negyedévi középárfolyamnál nagyobb, míg ellenkező esetben a mérlegfelállítás napján, vagyis az üzleti év utolsó napján volt tőzsdei, ill. piaci érték szerint kell az árut vagy papírt a mérlegbe felvenni. Szerinte a jelzett arcfolyamkülönbséti tartaléknak kifejezett célja csupán az lehet, hogy a mérleg vizsgálóit tájékoztatja és a pénzügyi kormányzat bizonyára gondoskodni fog arról, hogy ezen tartalék adómentesen legyen létesíthető.

A többi vagyontárgyra, mint már említettem, a könyvelésben szokásos értéke-

lési szabályok vonatkoznak, vagyis azokat legfeljebb a beszerzési értékben szabad felvenni, ha azonban a forgalmi érték még ennél is kisebb, akkor mindig a kisebb értéket kell beállítani. Ezen pontnál kívánatos lett volna annak tisztázása, hogy mi történjék akkor, ha nem lehet megállapítani, hogy a kérdéses vagyontárgyak közül egyik vagy másik mely időpontban lett beszerezve vagy előállítva. Ezen esetekben legközelebbfekvő az a megoldás, hogy a legutolsó beszerzési vagy előállítási árát kell felvenni, mert a legközelebbi kalkulációnál is ez szolgál alapul.

Az *investíciókra* nézve a könyvelés helyes gyakorlatot teremtett a leírások és értékesítéskor nagyságára. A *külföldi értékelés* nézve csakis a mindenkori üzleti viszonyok szolgálhatnak mértékül. A *jogok, szabadalmak, védjegyek* értéke a technika mai fejlődése mellett hamarosan illuziórússá válhatik, óvatosság követelménye, hogy azok mielőbb leírassanak.

Alapítási költség.

A K. T.-el és az eddigi gyakorlattal ellentétben lett megoldva az *alapítási költség*, amelynek indokolatlan nagyságát ellensúlyozza az a rendelkezés, hogy az ilyen költségek fejében megállapított leg-

magasabb összeget a társasági szerződésbe fel kell venni (3. §.) és az ezt meghaladó költségeknek megtérítését a társaságtól követelni nem lehet. (20. §.)

Az alapítás és első szervezés költségeit, ugyiszintén az azonos elbírálás alá eső alapítói jutalmat a törzstőke terhére engedélyezni nem lehet és veszteségként már az első számadásban kell leírni (57. §. 4. pont), ami szintén megnehezíti, hogy a tagok sok ilyen költséget esniáljanak, mert így kénytelenek volnának már az első évben nagy veszteséget kimutatni. Lesznek olyan vállalatok, amelyek bejegyzésük időpontjában még nem működőképessé, szükséges lesz azokat megfelelőképp előkészíteni: üzemüket felépíteni, gépileg berendezni és felszerelni. Ilyen esetben a társaság teljes működésének megkezdéséig kamatot biztosíthat a tagoknak bizonyos szigorú feltételek mellett (32. §.), ezt a kamatot is mint első szervezési költséget egyszerre kell leírni a veszteségek közt és nem osztható fel több évre, bármily hosszú ideig tart a vállalat előkészítése. A részvénytársaságoknál sokszor észlelhető helytelen könyvelés arra, hogy az alapítási költségeknek egy tekintélyes része más jogcímek alatt (így pl. céghasználati jog megszerzése, gyári képviselet átengedési ára stb.) lett elkönyvelve az akúvák közé, ahol azokat több év alatt amortizálták. Ilyen könyvelés a kft.-nál még kevésbé lesz elnéhezhető, viszont ha az említett üzleti értékek más dolgokkal vagy vagyonjogokkal együtt apportként hoztak be a társaságba, úgy ezeknek aktívumokként való beállítására nem sérülhet.

Az 57. §. 6. pontjánál felsorolt passzívák közül a kezességet magába a mérlegbe számszerűen is felvehetőnek tartom, bár a könyvelési gyakorlat megelégedett azzal, hogy a kezesség számszerű nagysága is a szövegrovatban vagy az egész tétel a vonal alatt maradjon. Egyéb feltételes kötelezettségre nézve elégségesnek látszik azokat a mérlegnek külön mellékletben felvenni, ahol azonban teljes mértékben meg lehet követelni a világosságot és áttekinthetőséget. Ugyancsak ide kell kerülni azon részletezésnek is, hogy valamely társasági ingatlan mely hitelező javára, ennek milyen követelése erejéig és milyen összegű jelzáloggal van terhelve.

Megnyitó mérleg.

Amikor a kft. megkezdte működését, arra a napra megnyitó mérleg szerkesztendő. A kft. a bejegyzés előtt, mint társaság nem létezik, annak nevében eljárók egyetemlegesen felelnek (13. §.), ezért a megnyitó mérleg csakis a bejegyzés napjára szerkeszthető. A megnyitó mérleg felállítására nincsenek külön korlátozó intézkedések, ennél fogva az 57. §-ban a mérleg felállítására vonatkozó általános szabályokat kell alkalmazni. A megnyitó mérleg nem kerül a taggyűlés jóváhagyása alá, annak érvényéhez elegendő lesz, ha az ügyvezetők írják alá. A 111. §. 6. pontja szerint a megnyitó mérleg valódiságért nemcsak az ügyvezetők felelnek, hanem mindenki, aki az alakuláskor bármely — károsításra alkalmas — cselekményben közreműködött. A törvény 110. §. 3. pontjának büntető rendelkezései szerint azt az álláspontot kell elfogadni, hogy a megnyitó mérlegért az ügyvezetők mellett a felügyelők és állandó könyvvizsgálók is felelnek, de csak abban az esetben vállalhatnak felelősséget, ha módjuk volt már a társasági szerződésbe belevinni a hatályos ellenőrzésre vonatkozó kívánásaikat, illetve, ha az alakulási cselekményeket is ellenőrizhették.

Kérdéssé válhatik az, hogy a megnyitó mérleg a bejegyzés napjára vagy az előbbi dátummal is felállítható legyen-e, különösen pedig arra való tekintettel, hogy a simultán alapítás dacára is megtörténhetik, hogy a bíróság hiánypótlás végett többször visszaadja a bejegyzés iránti kérvényt s így a megalkulástól a bejegyzésig hosszabb idő telhetik el. Ezen idő alatt a társaság tagjai — egyszersmind alapítói — a társaság nevében és részére nemcsak a szükséges előkészületeket végzik el, de néha halaszthatatlanná válnak olyan ügyletek is, melyeknek utólagos stornorozása a vállalatnak károkat okozna. Minthogy a kft. létrejöttéig szükséges az előkészítés, az addigi jogügyletek és események nem tekinthetők a kft. üzleti eseményeinek, hanem csak a bejegyzés után véghezvihető jóváhagyásuk után, amikor utólag a megnyitó mérleg keltés után volnának elkönyvelhetők.

A Polgári takarékpénztár felszámoltatása nem érte váratlanul az újpesti piacot

A Magyar Pénzügy mult heti számában közölte, hogy az újpesti Polgári takarékpénztár a közel jövőben kimondja felszámolását. Azt is megírtuk ugyanakkor, hogy ezt az intézetet a Vulkán lánca, vas- és fémiparcikkok gyára rt. vitte tulajdonképpen abba a szomorú helyzetbe, hogy ma már nyíltan az intézet felszámolásáról kell tárgyalni. Az intézet ugyanis tőkeerejét meghaladó módon finanszírozta a Vulkán lánca gyárát és dacára annak, hogy egy a Pénzügyügyi központ, mint a Nemzeti bank is állandóan a Vulkán lánca gyár leépítésére hívta fel, ennek a felszólításnak még sem tett eleget.

A Polgári takarékpénztár 20 évvel ezelőtt alakult, amikor egy újpesti önszervező szövetkezetnek az üzletkörét vette át. Az intézet elnöke és egyben a részvények majoritásának tulajdonosa dr. Miklós Antal ny. újpesti polgármester volt, aki közigazdasági tevékenységét az ipar terére is áttette és megalapította a már előbb említett Vulkán lánca gyárát. Ez a vállalat eleinte tényleg kifogástalanul működött, nagyobbarányú üzleteket bonyolított le és főképpen láncokat és csavarokat készített. Néhány hónappal ezelőtt azonban, amikor a Polgári takarékpénztárt a Pénzügyügyi központ mindinkább erélyesebben szólította fel a Vulkán gyár leépítésére, ezt a vállalatot is kisebb nagyobb rázkódtatások érték és végeredményben ezelőtt néhány héttel üzemét kénytelen volt leállítani. A Vulkán lánca gyár részvényeinek tekintélyes része hasonlóképpen dr. Miklós Antal kezében volt és így érthető, hogy a Polgári takarékpénztár miért volt kénytelen erejét meghaladó módon finanszírozni ezt a vállalatot.

A Polgári takarékpénztár likvidálása egyébként nem érintette váratlanul az újpesti piacot. Már régóta suttogások és pletykák tárgyát képezte az újpesti Polgári takarékpénztár sorsa és ennek

eredménye azután az, hogy mostanára, — amikor már az intézet kényszerfelszámoltatása nyilvánosságra jutott, — a legutóbbi mérlegben szereplő betétek és kihelyezések igen jelentékenyen redukálódtak. Így például az intézet betétállománya még a legutóbbi mérlegében is 300.000 P volt, amelyből jelenleg csak mintegy 90.000 P-t kezel még az intézet és ebből is 27.000 P városi betét. A fennmaradó több, mint 60.000 P betét a kisegyzetenciák köréből rekrutálódott, úgy hogy egyenként a betétek összege nem éri el az 1000 P-t sem. Hitelezője ez intézetnek egyedül Szögyén Tibor Podmaniczky utcai bankiroda. Előreláthatólag azonban ez az egyetlen hitelező is a likvidáció során visszahagyja majd pénzét. A Budai általános takarékpénztár ellentétben az eddig elterjedt hírekkel, csak közvetett uton van érdekelve a Polgári takarékpénztárnál. Az történt ugyanis, hogy a Budai általános takarékpénztár 18.000 P kölcsönt folyósított a Vulkán gyárnak, amelyet a Vulkán gyár ingatlanaira megfelelően betáblázott és ezenkívül a Vulkán gyár, mint zsrírászt a Polgári takarékpénztárt adta további biztosítékul.

A kihelyezések között szerepel legnagyobb tétellel természetesen a Vulkán gyár, amelytől több mint 50.000 pengő követel a Polgári takarékpénztár. Ezenkívül úgy tudjuk, hogy különböző váltókat zsríralt is ennek a vállalatnak és ennek következtében a státusz mindaddig nem állítható véglegesen össze, amíg nem jut nyilvánosságra az, hogy a különböző zsrírások miatt milyen összeggel van még obligóban az intézet. Arravonatkozólag tehát, hogy a betétesek 100%-ban megkapják-e betéteiket vagy sem, még nem lehet jóslásokba bocsátkozni. Tény az, hogy a Polgári takarékpénztár további kihelyezései, habár nehezen mobilizálhatók, de minden esetben 100%-ban fedezve vannak és az így kihelyezett kölcsönök teljesen behajthatók.

A Kft. kezdő könyvelése.

A Kft. kezdő könyvelését a társasági szerződésből folyó jogok és kötelezettségek elkönyvelése képezi. A törzstőke a tagok törzsbetéteiből alakul és rendszerint ezek szolgáltatják a megnyitó mérleg adatait, míg a társasági szerződésből folyó egyéb jogok, illetve kötelezettségek a pótbefizetésekből és mellékszolgáltatásokból származhatnak. A megnyitó mérleg elkönyvelésénél különbséget kell tenni aszerint, hogy az alapítás kizárólag készpénzből történik-e, amelyre a törvény 17. §-ának rendelkezései vonatkoznak vagy amikor nem pénzbeli betéttel szolgáltatja valamely tag a törzsbetétet. (18. §.) Utóbbi esetben az apportok a befizetett készpénz mellett, mint egyéb aktívák fognak szerepelni.

A Kft. kezdő könyvelése analog a részvénytársaságéval, azzal a különbséggel, hogy az előbbieki nyilvántartási célt is szolgálják, tehát gyakorlati lesz a kezdő üzleti eseményeket minél több számlán és teljes részletességgel vezetni. A törzsbetét számlák minden egyes tag törzsbetétét lehetőleg külön is kimutassák és azt is feltüntessék, hogy minden egyes tag törzsbetétéből miből állott, ezek pénzbeli betététől hogyan vannak befizetve, illetve apportnál hogyan vannak beszolgáltatva a társaságnak. Ha a tagok nagy száma miatt ez akadályba nem ütközik, még egyszerűbb minden egyes tagnak külön tőke és külön befizetési számlát nyitni. Igaz ugyan, hogy a törvény szerint a tagoknak törzsbetéteiket azonnal fizetni, illetve apportjukat azonnal be kell szolgáltatni s így a számláknak felelősen igazságtalan a megnyitás pillanatában már ki is lesz egyenlítő, mégis látom ezen kontók felállítását el nem mellőzni. Számítani kell mindig arra az eshetőségre is, ha a könyvelési bizonylatok hamarosan elő nem kerülnek vagy ha elvesztek, hogy ezen esetekben is lehetőségessé váljék a társasági szerződésnek mikénti végrehajtását magából a könyvelésből kétséget kizáró módon ellenőrizni. Ha a tagok nagy számánál fogva ezen eljárás kivétel, úgy megfelel az is, hogy az összesítő számláknak a tagok szerinti részletezése egy külön üzleti könyvben nyilvántartassék.

Az apport.

Az apportnál a törvény arra helyezte a fősúlyt, hogy az értékelés megfelelően a valóságnak. Evégből az apport ellenértékét törzsbetételre elszámolni csak úgy érvényes, ha a szolgáltatás értékelhető dolog vagy vagyonjog; ha továbbá azt a kikötést vették fel a társasági szerződésbe, hogy az illető tag ily módon szolgáltatja törzsbetétét. Emellett az illető tag 5 évig felelős marad az iránt, hogy a társasági szerződésben elfogadott érték a beszolgáltatás idejében a valóságnak megfelelt, kivéve, ha az érték helyességét bírósági szakértő írásbeli véleménye a bejegyzés előtt igazolta. (18. §.) A fenti megállapítás nem volna eléggé precíz a szabadság, védjegy, üzletkőr, cég behozatala stb. vagyonrészeknél, ha az 57. §. 3. pontjának rendelkezéséből nem kellene következtetni arra, hogy ezeknek apportként való behozatala ellen a törvény nem tesz kifogást.

Gyakorlatibb az az eset, amikor más társaságok olvadnak bele egy Kft.-ba. Ezen esetben a beolvadó társaság rendszerint azzal a fordulónappal készíti el mérlegét, amely napon a beolvadó társaságot már az új vállalat számlájára óhajtják folytatni. Nincs tehát akadály annak, hogy ha valamely vállalatot a kft. megszerez, ennek átvételénél a zárómérleg szolgáljon a Kft. megnyitó mérlege, illetve annak egy része gyanánt. De ellenkezők a Kft. mérlegkészítési és tartalékolási elveivel, ha a Kft. a zárómérleg egyes tételeit magasabb értékben óhajtáná megnyitásban beállítani azon az alapon, hogy a megszerzett vállalat egészben vagy egyes részeiben túlságosan alacsonyan volt értékelve.

Célszerűnek látom itt figyelmeztetni arra, hogy bár a törvény ezen kérdésre nem intézkedett, de intenciójának csak az felelhet meg, ha a pénzbeli betét helyes értékelésére a könyvelés kellő támpontot szolgáltat. Ezért szükséges, hogy akár egyes vagyontárgyakat, akár egy egész vállalatot hoz be valaki a Kft.-ba, elsősorban egy igen részletes leltárt kell felvenni, ugyancsak a behozott aktívákat és passzívákat mindig külön tételekkel kell beállítani a Kft. megnyitó mérlegébe. Ha ezen tételek részletesen körül lesznek írva, úgy bár-

mikor igazolásul szolgálhat mindazoknak, akiket büntetőjogi felelősségre lehet vonni a társaság alakulásakor cselekményükért. Tapasztalatok nyomán arra is lehet számítani, hogy akadni fognak Kft.-ok, amelyek egy vállalat átvételét, mint apportot egy tételben (pl. így: céghasználati jog) fognak könyveltetni anélkül, hogy az érték helyességét egy teljesen kimerítő leltárral alátámasztanák. Feltéve, hogy sikerülhet az ilyen kft.-oknak magukat bejegyeztetni, az apport értékének valóságáért fennálló felelősség kérdése ezen bejegyzés által nem lesz elintézve. (111. §. 6.)

A tagok pótbefizetései.

A tagok pótbefizetései és mellékszolgáltatásai tekintetében külön és részletes számlák szükségesek. A pótbefizetés tulajdonképpen a tag által a társaságnak nyújtott kölcsön, melyet a társaság — mihelyt arra szüksége nincsen — visszafizethet. Amikor a társaság meghatározta a pótbefizetés összegét, akkor a tagot megterheli folyószámláján ezen összeggel egy pótbefizetési tőkeszámla javára. Amíg a tag pótbefizetése meg nem történt, addig a mérleg teher oldalán mutatkozó számla, mint a kft. tartozása és vele szemben a vagyon oldalán a társaságnak azonos összegű pótbefizetési igény, mint a tag elleni követelése fog szerepelni. Amikor pedig a tagok ezen pótbefizetéseiket teljesítették, akkor a mérleg vagyonoldalán el fog tűnni a társaság követelése és csak a teher oldalán marad meg a társaságnak ezen tartozása. Az 57. §. 8. pontjának rendelkezése úgy értendő, hogy a pótbefizetésnek a mérleg mindkét oldalára kell kerülni. Célszerűnek látszik tehát a pótbefizetések elrendelését és teljesítését külön könyvelni, mert így a társaság mérlegének teher oldalára a pótbefizetés elrendelése rákerülhet anélkül, hogy be kellene várnai annak teljesítését, továbbá a pótbefizetési tőkeszámla mindaddig fenn fog maradni, amíg a társaság ezen számla terhére a pótbefizetéseket a tagoknak vissza nem fizette.

Mint hogy könnyen összetéveszthető a pótbefizetéssel, szükségesnek látszik, hogy a tagok mellékszolgáltatása és ezzel szemben a társaság által vállalt ellenkötelezettség a tagok külön kontóján nyilvántartassék. Ezen mellékszolgáltatások a kft. üzemenek folytatásához tartoznak és tulajdonképpen nem is függenek össze a tagsági kötelezettségekkel, illetve nem folynak abból. A társaság által adott ellenérték nem a tagnak, mint olyannak, hanem mint a kft. akármely más hitelezőjének lesz teljesítve. Ezt világosan fe-

jezi ki a 31. §. 2. bekezdésének rendelkezése, mely szerint a társaság megfelelő ellenértéket adhat a tagoknak mellékszolgáltatásokra akkor is, ha az évi mérleg nem tüntet fel nyereséget.

Fel kell merülnie annak a kérdésnek, hogy milyen elbírálásban részesül a mellékszolgáltatásból eredő követelés a kft. fizetési kötelessége, illetve csődje esetén. A 86. §. szerint a tagok a társaság csődjében nem érvényesíthetnek oly követelést, mely őket a társasági viszony alapján illeti vagy abból ered, hogy a társaságnak hitelt nyújtottak vagy annak másoknál hitelt szereztek. Ugyanez áll a fizetési kötelességre is. A csődnitáznál még külön ki is van mondva, hogy ha ilyen követelésekre a tagok a csődnitást megelőző egy éven belül a társaság vagyonából kielégítést vagy biztosítást kaptak, kötelesek a kapottat a csődösszegnek visszatéríteni. Ha ezen intézkedéseket egybevetjük az 59. és 85. §§. rendelkezéseivel, úgy nem kétséges, hogy a mellékszolgáltatás nem sorozható a fenti — a társaság csődjében nem érvényesíthető — követelések közé. Az utóbbi szakaszok azon ügyvezetőket vonják felelőségre, akik a törvény vagy társasági szerződés ellenére adták vissza a tagoknak a törzsbetéteket, vagy pótbefizetéseket, de mellékszolgáltatásról az idézett szakaszokban nem esik szó. Gyenge vállalatoknál a tagok az előbb említett szakaszok alapján könnyen elriadnak a hitelnyújtástól vagy hitelszerzéstől. Hátha még a mellékszolgáltatás ellenértékét is elveszíthetnék. Így valóban illuzóriussá válnék a tagoknak korlátozott felelőssége, amely kifejezés tulajdonképpen a tagokra vonatkozik és nem a vállalatra. Nem látszik indokoltnak, hogy a tagokat korlátozni lehessen abban, miszerint mellékszolgáltatásukért járó követelésüket ne biztosíthatassák tulajdonjogi fenntartás vagy bizományi ügylet formájában. Bár a mellékszolgáltatásnak gyakorlati jelentősége is megkívánja, hogy e tekintetben a tagok semmiben sem különböztesse meg az idegen hitelezőktől, mégsem lesznek elkerülhetők fizetési kötelesség esetében olyan viták, hogy pl. a kft. miért fizette ki a tagoknak mellékszolgáltatásuk ellenértékét és miért nem fizette meg ugyanakkor az egyidejűleg esedékes idegen tartozásokat, hogy a fizetések elfogadásakor a tag tudott-e vagy tudnia kellett volna a kft. insolvens állapotáról stb. stb. Mindezen körülmények tárgyalagos megvitatását súlyos feladatnak látom és feltétlenül hátrányára szolgálna a tagnak, ha a mellékszolgáltatásokra vonatkozólag nem volna kimerítő és helyes könyvelés.

(Folytatjuk.)

Anglia széngondjai

A szabályozási séma elkészített életbeléptetése — Újabb bonyodalmak a munkásokkal

Saját tudósítónktól.

London, 1930, november 15.

Az angol szénbányászati egyes vidékéről olyan értelmű jelentések érkeznek be, hogy a fogyasztás némileg megélesült. Ennek valami különös jelentőségét nem lehet tulajdonítani, már csak azért sem, mert az eladások növekedése meglehetősen csekély, csupán egyes bányavidékekre terjed ki és ott is inkább szezonzerű jelenségnek látszik. Lényegében a piaci helyzet továbbra sem kielégítő, a mostani általános gazdasági depresszió közepette a javulásra a kilátás gyöngye, különösen, hogy az új széntörvényről mélyebben szántó hatást várni nem lehet.

A piaci helyzetről szóló statisztikai adatok arról tanuskodnak, hogy a széntermelés szinte hihetetlenül alacsony mennyiségre esett vissza, a kivitelt pedig továbbra lényegesen csökkent. Az Angliában olyan nagyarányú munkanélküliség mellett is szinte megdöbbentő, hogy a szénbányászati munkások most közel hatvan ezer munkással kevesebb dolgozik, mint az év elején és hetvenezzerrel kevesebb, mint fél évvel ezelőtt. A tényleg dolgozó angol szénbányamunkások száma ma 886,500. A kivitelt szénmennyisége a folyó év harmadik negyedében az előző két negyeddel összehasonlítva 15.1, illetőleg 13.53 millió tonnára esett vissza és ma 2.8 millió tonnával kisebb mint 1929 ugyanazon időszakában. Emellett az eladási árak olyan alacsonyak, hogy effektív ráfizetést jelentenek. Az idei év második negyedében, amelyre vonatkozó pontos statisztikai adatokat mostanában

tették közzé, arról beszélnek, hogy a bányászati szén önköltségi ára 1.94 pennnyel volt csak az eladási ár fölött és azóta az árak a termelés visszaesése mellett lényegesen hanyatlottak. Csúspán Yorkshire-ban, Notts-ban és Derbyshiban sikerült az utóbbi időben az árakat valamelyest emelni, ez azonban csak annak tulajdonítható, hogy a Central Counties Assocation, az önkéntes ár-szabályozás szervezete, az export-szolgálatokat megszüntette.

Az export-szubsidiák megszüntetése végzetes veszélyt jelent, mert szükségképpen a fogyasztás további csökkenését fogja eredményezni és azért valószínűnek látszik, hogy az említett vidékek bányatulajdonosai az új széntörvényről eltérőleg a kiviteli segély visszaállítását fogják követelni, amivel együtt járna, hogy a bányatulajdonosoknak önkéntesen olyan intézkedésekre kellene magukat rászánni, amelyeknek kikényszerítését szerették volna elkerülni.

Közben — erősen megkésve — életbeléptetik a termelés és piac szabályozását. A kereskedelmi minisztérium csak most járult hozzá a termelés és az eladási árak stabilizációját célzó általános sémahoz, míg a bányaminiszter a kapott felhatalmazásához képest egyes vidékekre különleges sémákat engedélyezett, más vidékekre pedig a tervek a kidolgozás végső stádiumában vannak. Nem egészen hat hét múlva az angol szénbányászati rövidke munkaidőt léptetnek életbe, ami — legalább a bányatulajdonosok véleménye szerint — a termelési költségek növelését fogja eredményezni.

Az angol szénbányászati ezek szerint egy egészen rövid, semmi esetre sem kielégítő időtartam áll rendelkezésére, amelyben a racionalizálási intézkedések kedvező hatása érvényesülhet és legalább kiegyenlítheti a rövidebb munkaidőben rejülő drágító momentumot. A termelés és piac szabályozásának elkészült végrehajtása a szénbányászati két szempontból károsítja: először veszélyezteti a bányakérdésben való békés megegyezés kilátásait. A bányatulajdonosok tudvalevőleg a megrövidített munkaidőnek megfelelő bérleszállást szeretnék. A most vidékenként érvényes levő szerződések decemberben lejárnak, tehát körülbelül ugyanabban az időpontban, amikor a hetórás munkanap, illetőleg a kilencvenórás kettős hét életbeléptet. Addig pedig aligha állnak majd a bányatulajdonosoknak és a bányamunkásoknak adatok rendelkezésükre arról, vajjon a szabályozási séma a termelési költségeket csakugyan csökkentik-e. A bérharc elkerülését megnehezíti még az is, hogy a bányatulajdonosok nemrégiben vonakodtak képviselőiket a nemzeti bérhivatalba — Coal Mines National Industrial Board — képviselőjüket kiküldetni, bár ezt a hivatalt csak tanácsadó testületnek, nem pedig döntő bíróságnak szánták. A bányatulajdonosok arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a nemzeti bérhivatalhoz való hozzájárulással a vidékenként érvényes szerződések helyett országos érvényű munkaszerződést is elfogadnának elvben.

Másodszorban a szabályozási intézkedések elkészített életbeléptetése az angol szénpiacon rendkívül nagy bizonytalanságot váltott ki, mert hiszen sem az eladások, sem a vevők nem tudnak az árak várható alakulásáról tiszta kepet alkotni. Ennek az a következménye, hogy csakis azonnali szállításra történnek eladások, későbbi határidőre való ügyletek a kivételes ritkaságok sorába tartoznak.

Kosztolnyik József a kalocsai Kereskedelmi és Gazdasági Bank igazgatója lett

A közelmúlt napokban a kalocsai Kereskedelmi és gazdasági bank igazgatósága megnívta az intézet ügyvezető igazgatójának Kosztolnyik Józsefet, aki eddig a Bekésmegyei Takarékpénztári egyesület h. igazgatója volt. Kosztolnyik József új anasoaan, a kereskedelmi és gazdasági bank eddigi üzletvitelét elorelat-hatóság meginkább fel fogja lendíteni és remélhető, hogy szakmájában és bankvezetői praxisa eredményeiként a kereskedelmi és gazdasági bank a jövőben megnaványozhatóbb merleken szolgalmatja kalocsának és környékének közgazdasági érdekeit.

KERESKEDELMI HÍREK

A JUGOSZLAVIABA IRÁNYÍTOTT TRANZITOKULDEMEK SZARMAZÁSI BIZONYÍTVÁNYA. A budapesti Kereskedelmi és Iparkamara közli: A jugoszláv pénzügyminiszter egy legutóbb kiadott rendelet szerint ezentul a jugoszláv vámhivatalok teljes hitelű bizonyítéknak fogják elfogadni az átvitelti ország kereskedelmi és iparkamaráinak származási bizonyítványát is. Így a magyarországi kamaráknak azt igazoló származási bizonyítványa, hogy Magyarország ártolt külföldi áruval van szó, a szerződéses vámkö elvezésére jogosít. Ily bizonyítványokat a budapesti kamara számlák és egyéb okmányok bemutatása ellenében állít ki. A postacsomagokat, úgy mint eddig, ezentul sem kell származási bizonyítvánnyal kísérni.

AZ AKTÍV INGESSELLSCHAFT FÜR OSTHANDEL BERLIN magyarországi fióktelepe felszámolását kimondották. A követelések bejelentését 1931 május 14-ig lehet eszközölni.

EGY NAGY AMERIKAI OLAJVÁLLALAT FIZETÉSKÉPTELENSÉGE. Newyorkból jelentik: a wilmingtoni szövetségi bíróság a Cosden Oil Co.-hoz vagyongfelügyelőt nevezett ki, mert a társaság elegendő aktívák dacára kötelezettségeinek nem tud megfelelni. A társaság aktívái 2.150.000 dollárra rúgnak, amivel szemben tartozásai 1.787.000 dollárt tesznek ki. A Cosden Oil forrásai a Mid Continent olajterületen vannak. A társaságot a nemrég fizetési kötelességre vált J. A. Sisto & Co. finanszírozta.

Valuták és devizák árfolyama:

Valuták	Nov. 8.		Nov. 10.		Nov. 11.		Nov. 12.		Nov. 13.		Nov. 14.		Nov. 15.	
	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU
Angol font	27.6	27.82	27.67	27.82	27.67	27.82	27.67	27.82	27.67	27.82	27.67	27.82	27.67	27.82
Belga frank	79.40	79.80	79.40	79.80	79.40	79.80	79.40	79.80	79.40	79.80	79.40	79.80	79.40	79.80
Cseh korona	16.84	1.96	16.84	1.96	16.84	1.96	16.84	1.96	16.84	1.96	16.84	1.96	16.84	1.96
Dollár	152.40	153.-	152.40	153.-	152.40	153.-	152.40	153.-	152.40	153.-	152.40	153.-	152.40	153.-
Dinár	10.04	10.12	10.04	10.12	10.04	10.12	10.04	10.12	10.04	10.12	10.04	10.12	10.04	10.12
Dinár	570.10	573.10	570.10	573.10	570.10	573.10	570.10	573.10	570.10	573.10	570.10	573.10	570.10	573.10
Francia frank	22.30	22.60	22.30	22.60	22.30	22.60	22.30	22.60	22.30	22.60	22.30	22.60	22.30	22.60
Holland forint	229.35	230.35	229.35	230.35	229.35	230.35	229.35	230.35	229.35	230.35	229.35	230.35	229.35	230.35
Len gyelzloty	63.70	64.10	63.70	64.10	63.70	64.10	63.70	64.10	63.70	64.10	63.70	64.10	63.70	64.10
Lei	3.36	3.40	3.36	3.40	3.36	3.40	3.36	3.40	3.36	3.40	3.36	3.40	3.36	3.40
Leva	4.12	4.18	4.12	4.18	4.12	4.18	4.12	4.18	4.12	4.18	4.12	4.18	4.12	4.18
Lira	29.70	30.-	29.70	30.-	29.70	30.-	29.70	30.-	29.70	30.-	29.70	30.-	29.70	30.-
Német márka	1 5.75	136.35	135.75	136.35	135.75	136.35	135.75	136.35	135.75	136.35	135.75	136.35	135.75	136.35
Norvég korona	152.40	153.-	152.40	153.-	152.40	153.-	152.40	153.-	152.40	153.-	152.40	153.-	152.40	153.-
Osztr. schilling	80.175	80.575	80.175	80.575	80.175	80.575	80.175	80.575	80.175	80.575	80.175	80.575	80.175	80.575
Spanyol peseta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svéd frank	110.65	111.15	110.65	111.15	110.65	111.15	110.65	111.15	110.65	111.15	110.65	111.15	110.65	111.15
Svéd korona	153.-	153.60	153.-	153.60	153.-	153.60	153.-	153.60	153.-	153.60	153.-	153.60	153.-	153.60

Devizák	Nov. 8.		Nov. 10.		Nov. 11.		Nov. 12.		Nov. 13.		Nov. 14.		Nov. 15.	
	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU	PéNZ	ÁRU
Amsterdam	229.55	230.25	229.60	230.30	229.60	230.30	229.60	230.30	229.60	230.30	229.60	230.30	229.60	230.30
Athen	7.37	7.47	7.37	7.47	7.37	7.47	7.37	7.47	7.37	7.47	7.37	7.47	7.37	7.47
Belgrad	10.105	10.135	10.105	10.135	10.105	10.135	10.105	10.135	10.105	10.135	10.105	10.135	10.105	10.135
Berlin	135.9375	136.3375	135.9375	136.3375	135.9375	136.3375	135.9375	136.3375	135.9375	136.3375	135.9375	136.3375	135.9375	136.3375
Brüsszel	79.575	79.825	79.575	79.825	79.575	79.825	79.575	79.825	79.575	79.825	79.575	79.825	79.575	79.825
Bukarest	3.3825	3.4025	3.3825	3.4025	3.3825	3.4025	3.3825	3.4025	3.3825	3.4025	3.3825	3.4025	3.3825	3.4025
Konstantin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kopenhága	152.60	153.-	152.60	153.-	152.60	153.-	152.60	153.-	152.60	153.-	152.60	153.-	152.60	153.-
London	27.7125	27.7925	27.7125	27.7925	27.7125	27.7925	27.7125	27.7925	27.7125	27.7925	27.7125	27.7925	27.7125	27.7925
Madrid	64.15	64.50	64.15	64.50	64.15	64.50	64.15	64.50	64.15	64.50	64.15	64.50	64.15	64.50
Milánó	29.85	29.95	29.85	29.95	29.85	29.95	29.85	29.95	29.85	29.95	29.85	29.95	29.85	29.95
New-York	570.50	572.10	570.50	572.10	570.50	572.10	570.50	572.10	570.50	572.10	570.50	572.10	570.50	572.10
Osló	152.60	153.-	152.60	153.-	152.60	153.-	152.60	153.-	152.60	153.-	152.60	153.-	152.60	153.-
Paris	22.41	22.48	22.41	22.48	22.41	22.48	22.41	22.48	22.41	22.48	22.41	22.48	22.41	22.48
Hága	16.9175	16.9675	16.9175	16.9675	16.9175	16.9675	16.9175	16.9675	16.9175	16.9675	16.9175	16.9675	16.9175	16.9675
Szofia	4.12	4.16	4.12	4.16	4.12	4.16	4.12	4.16	4.12	4.16	4.12	4.16	4.12	4.16
S-oholm	153.-	153.40	153.-	153.40	153.-	153.40	153.-	153.40	153.-	153.40	153.-	153.40	153.-	153.40
V	63.925	64.125	63.925	64.125	63.925	64.125	63.925	64.125	63.925	64.125	63.925	64.125	63.925	64.125
Bécs	80.3125	80.5625	80.3125	80.5625	80.3125	80.5625	80.3125	80.5625	80.3125	80.5625	80.3125	80.5625	80.3125	80.5625

Zürichi devizazárlat

	Nov. 8.	Nov. 10.	Nov. 11.	Nov. 12.	Nov. 13.	Nov. 14.	Nov. 15.
Budapest	90.20	90.20	90.21	90.21	90.21	90.21	90.21
Berlin	122.80	122.83	122.79	122.825	122.82	122.87	122.97
Bécs	72.575	72.57	72.59	72.60	72.59	72.56	72.57
Prága	15.23	15.285	15.285	15.285	15.285	15.295	15.2975
Varsó	57.7	57.75	57.75	57.75	57.75	57.75	57.75
Belgrad	9.1280	9.1280	9.1280	9.1280	9.1280	9.1280	9.1280
Bukarest	3.06	3.06	3.06	3.06	3.06	3.06	3.06
Milánó	26.0	26.975	26.975	26.985	26.985	26.985	26.985
Paris	20.245	20.25	20.2525	20.2425	20.2425	20.2425	20.2425
London	24.0337	24.0325	24.0325	24.0325	24.0325	24.0325	24.0325
Newyork	515.35	515.45	515.45	515.45	515.45	515.45	515.45
Amsterdam	207.45	207.425	207.45	207.45	207.45	207.45	207.45
Kopenhága	137.80	137.825	137.825	137.825	137.825	137.825	137.825
Stockholm	137.20	137.225	137.225	137.225	137.225	137.225	137.225
Osló	137.80	137.85	137.85	137.85	137.85	137.85	137.85
Brüsszel	71.875	71.875	71.88	71.90	71.90	71.95	71.98

Nemesfémek árjegyzései pengőben

	Nov. 8.	Nov. 10.	Nov. 11.	Nov. 12.	Nov. 13.	Nov. 14.
Sznezüst gmja	73-5	73-75	73-75	73-75	73-75	73-75
Szmarany	3800-3820	3800-3820	3800-3820	3800-3820	3800-3820	3800-3820
Piatina	60.-70	60.-70	60.-70	60.-70	60.-70	60.-70
Ezüst 1 K-s	0.28-0.285	0.28-0.285	0.28-0.285	0.28-0.285	0.28-0.285	0.28-0.285
Ezüst forintos	0.74-0.76	0.74-0.76	0.74-0.76	0.74-0.76	0.74-0.76	0.74-0.76
Ezüst 5 K-s	1.44-1.48	1.44-1.48	1.44-1.48	1.44-1.48	1.44-1.48	1.44-1.48
Arany 2 K-s	23.2-23.4	23.2-23.4	23.2-23.4	23.2-23.4	23.2-23.4	23.2-23.4

Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok céghirei

Egri takarékpénztár rt. (Eger) Megsz. Babocsay Sándor ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Boglári takarékpénztár rt. (Boglár) Bejegyz. Littke Kálmán ig. tag. ebbeli min. és cégj. jog. Megsz. Fischl Ödön, Lukács László ig. tagok ebbeli min. és cégj. jog.

Dörömbölyi téglagyár rt. (Miskolc) Bejegyz. Bottlik József ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Miskolci Agrárbank rt. (Miskolc) Bejegyz. dr. Magasházi Béla ig. tag. ebbeli min. és cégj. jog.

Pécs-dolmányi helyierdekü vasut rt. (Pécs) Bejegyz. dr. Széplaky Lajos ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Soproni Selyemipar rt. (Sopron) Bejegyz. alapsz. mód.

Dunapentele-rácalmási takarékpénztár rt. (Rácalmási) Megsz. Jerkó Sándor ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Szolnoki hitelbank rt. (Szolnok) Bejegyz. Berndt Kornél társ. főtisztv. cégv. min. és cégj. jog.

Aeroexpress rt. Légiforgalmi vállalat (Nádor u. 21) Bejegyz. Lobbes Hans ig. tag ebbeli min. és cégj. jog., továbbá alapsz. mód. Megsz. Neumann Pál Gábor ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Angol park rt. Bejegyz. dr. Meinhardt Frigyes és Walter Reginald Rawlinson ig. tag ebbeli min. és cégj. jog. Megsz. Meinhardt Miksa Ottó ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Borolin ipari és kereskedelmi rt. (V., Arany János u. 7) Bejegyz. Fuchs Oszkár ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Megsz. Glück Jenő és Glück Béla ig. tagok ebbeli min. és cégj. jog.

Budapesti inodai és üzletház rt. (Régi posta u. 79) Bejegyz. Neumann Gusztav és Sándor Pál ig. tagok ebbeli min. és cégj. jog.

Elektroépítési és Vogel szivattyúgyár rt. f. a. (Arany J. u. 33) Bejegyz. a cég telephelyének fenti címre történt áthelyezése.

Első keresztény biztosító intézet rt. (Üllői ut 1) Bejegyz. alapsz. mód.

Érséki bánya és ipartelepek rt. (Zoltán u. 2) Bejegyz. báró Kohor István és Török Kálmán ig. tagok ebbeli min. és cégj. jog.

Ferenc József földalatti villamos vasut rt. (Akácfa u. 19) Bejegyz. dr. Márkus Jenő cégv. min. és cégj. jog.

Frank István építőanyag kereskedelmi rt. A cég hivatalból törtl.

Greco gobelin rt. f. a. (Honvéd u. 18) (Honvéd u. 18) Bejegyz. a cég telephelyének fenti címre történt áthelyezése.

Hunnia általános biztosító rt. (Váci u. 12) Bejegyz. alapsz. mód.

Isola művek rt. (Lukács u. 2) Bejegyz. Szlovák Jánosné ig. tag. ebbeli min. és cégj. jog.

Kaloria tüzelőanyagforgalmi rt. (Vilmos cs. u. 15) Bejegyz. Eichner Zsigmond és Bartos Ignác ig. tagok ebbeli min. és cégj. jog.

Kossuth Lajos utcai mozgóképüzem rt. (Kossuth Lajos u. 18) Megsz. Pantl Károly ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Kőműves rt. (Fehérvár u. 120) Bejegyz. a Kábelgyár rt. bpesti cégbe való

beolvadás után történt egyesülés és ennek folytán a cég megszűnése.

Magyar ágytollgyár rt. (Kárpát u. 9-11) Bejegyz. dr. Disztray Gedeon ig. tag. ebbeli min. és cégj. jog. Megsz. Forrai József ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Magyar filmbeszerező rt. (Mester u. 44) Bejegyz. dr. Barna Hugó és Pásztor Béla ig. tagok ebbeli min. és cégj. jog.

Magyar mezőgazdasági hitelintézet rt. (Szabadság tér 13) Bejegyz. dr. Nadányi Emil ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Magyar osztrák filmipari rt. f. a. A cég hivatalból törtl.

Mezőgazdasági kereskedelmi rt. (Verecs Pálné u. 37) A cég hivatalból törtl.

Minerva autómobilkereskedelmi rt. (Vilmos cs. u. 32) Bejegyz. alapsz. mód.

Musica zongora és hangszerkereskedelmi rt. (Teréz krt. 1) Bejegyz. alapsz. mód.

Nasici tannagyár és gőzfűrészt rt. (Nádor u. 21) Megsz. Háberfeld Miksa ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Nitrokémia ipartelepek rt. (Sas u. 27) Bejegyz. Garay Károly ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Renaissance filmüzemi rt. f. a. (Nádor u. 12) Bejegyz. Lempert Menyhért eddigi felszámolójának önálló cégj. jog. Megsz. Kasztner Ernő felszámoló ebbeli min. és cégj. jog.

Tapolcai bányar. rt. (Zoltán u. 2) Bejegyz. alapsz. mód.

Thermos fűtőberendezési és műszaki árukereskedelmi rt. f. a. (Almássy tér 8) A cég hivatalból törtl.

Una vas és szerszámkereskedelmi rt. (Berlini tér 4) Bejegyz. Radó László ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Waldhauser A. G. utóda rt. (Piarista u. 12) Bejegyz. a cég telephelyének a fenti címre történt áthelyezése.

Automobil és traktorkereskedelmi rt. (Váci ut 19) Bejegyz. Rédei Károly társ. tisztv. cégv. min. és cégj. jog.

Általános burkolási és cementipari rt. (Sas u. 20) Bejegyz. a cég telephelyének a fenti címre történt áthelyezése.

Belvárosi takarékpénztár rt. Megsz. Babocsay Tivadar helyettes ig. címmel felruházott tisztv. ebbeli min. és cégj. jog.

Bíró és Polich rt. (Nádor u. 38.) Bejegyz. dr. Bogrnár Mihály ig. tag ebbeli min. és cégj. jog. Megsz. dr. Akontz Olivér ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Borhegyi F. rt. (Gizella tér 4) Bejegyz. Frommer Elemér és Hári Félix ig. tagok ebbeli min. és cégj. jog. Megsz. Borhegyi Ferenc ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Budapesti új löverseny pályá építő rt. (Zoltán u. 6) Megsz. Tibor Róbert ig. tag ebbeli min. és cégj. jog.

Butorzárgyár rt. (Kereszturi ut 30) Bejegyz. alapsz. mód.

Chémia magyar vegyipar rt. (Bécsi ut 96) Bejegyz. alapsz. mód. Megsz. Szeszlér Hugó, Szél Árpád és Heidelberg Imre ig. tagok ebbeli min. és cégj. jog.

Általános üzletforgalmi és keresked-